

ZIVA

D2384E

BROJ 6 (152)
LIPANJ/JUNI 1994.

LEBENDIGE GEMEINDE

MITTEILUNGSBLATT

DER KROATISCHEN KATHOLISCHEN MISSIONEN

CIJENA/PREIS 2,- DM

LIST HRVATSKIH KATOLIČKIH MISIJA

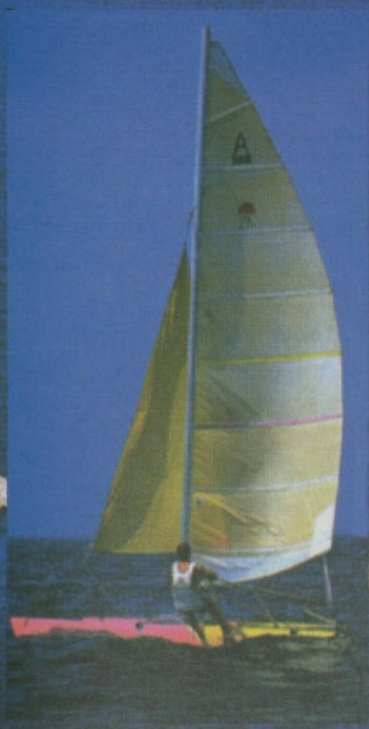
ZA JEDNICA

AUF IN DEN KROATIEN-URLAUB!

NA ODMOR U HRVATSKU!

UVODNIK

More naše Jadransko

Ljeto je već tu, a s ljetom i godišnji odmor, odnosno ljetni praznici. Mnogi naši iseljenici i inozemni radnici već su ranije planirali svoje odmore, kao što je to i običaj u suvremenom turizmu. Prije rata se međutim nije tako često postavljalo pitanje kamo na odmor. Znalo se da će većina svojim kućama, obiteljima, rodbini, a desetak ili više dana proveli bi i negdje na Jadranskom moru. Rat je poremetio takvu običajnost ljetnog odmaranja, jer mnogi više ne mogu kućama, jer su srušene ili su na okupiranom i nesigurnom području. Ipak, unatoč svim ratnim nedaćama, koje su teško oštetile hrvatski turizam, stanje se ove godine znatno poboljšalo. U većini atraktivnih jadranskih ljetovališta sigurnost je za ovo ljeto zajamčena, a stopotnostna je na otocima, splitsko-makarskom, riječko-kvarnerskom i istarskom području. Zato hrvatski iseljenici i inozemci ovoga ljeta ne bi trebali dugo razmišljati kamo na odmor. U Hrvatsku i na Jadran! I to je način da konkretno pokažemo svoje rodoljublje, a time ćemo pristojno pomoći ugroženom domovinskom gospodarstvu. Zato smo vas i mi, dragi čitatelji, već na naslovnoj stranici pozvali da ovog ljeta idete u domovinu na odmor, a o tome nešto više možete pročitati i u članku „Hrvatsko more i nas zove“ (str. 23-24).

O potrebi obiteljskog odmora s kršćanskog stajališta piše u obiteljskoj rubrici naš stalni suradnik Ivo Marković. Odmor je vrijeme posvećeno sebi, Bogu, obitelji, a mi, ovoga puta možemo reći, i domovini. Primijetiti ćete da je druga tema našeg broja zapravo Francuska. Naš suradnik Ivo Balukčić iz Lyonu napravio je interview s velikim prijateljem Hrvata i Hrvatske, lyonskim profesorom Christophe Dolbeau. „Croatia Ensemble“ iz Frankfurta gostovala je nedavno u Lyonu i Nici, o čemu donosimo opširnu reportažu. U sklopu te reportaže imamo i izvješće o prvoj pričesti i krizmi u hrvatskoj katoličkoj misiji u Lyonu. Time smo našim čitateljima htjeli predstaviti hrvatske iseljenike koji žive u Francuskoj, te ih upoznati i povezati se s njima.

Mladi, ali i stariji, treba da pročitaju trendovsku rubriku, koja ovoga puta promatra „Tamnu stranu rock'n rolla“. Popularnost te glazbe neke skupine žele zloupotrijebiti tako što su pjevaju opscene i satanističke stihove, izvode „crne mise“ itd. Pojava satanizma već je poznata i u ovom našem vremenu, a njegovi pristaše nastoje i kroz glazbu vrbovati što više mladih članova. Stranica za mlade posvećena je maturantima. Žao nam je što nam svi misionari nisu odgovorili na postavljeno pitanje u rubrici „Misionari, imate riječ“. U buduću se nadamo većoj suradnji. Nastavljamo sa zanimljivim podlistkom „Bosanski mitovi“, a tu je i opširno izvješće o duhovskom susretu Hrvatskog akademskog saveza.

Na našu reportažu o HKM Koblenz stiglo je više reagiranja. Objavili smo ona koja su stigla pred tiskanje ovog broja, a neka su došla kasnije. Nije nam bila namjera „podizati prašinu“ niti „podgrijevati atmosferu“, nego napisati reportažni prikaz života hrvatske (katoličke) zajednice u Koblenzu. Pritom nismo htjeli niti čemo ubuduće zauzimati stavove, niti se opredjeljivati za nekakve „strane“. Mi samo prenosimo ono što nam kažu oni za koje se predmnijeva da su kompetentni. Dobronamjerne reakcije su dobrodošle, a ni mi ne možemo uvijek pisati samo o lijepim stvarima, kad svi znamo da sve baš nije tako lijepo. Objavljivanje u Žz nekih problema u našim inozemnim zajednicama ima za cilj da se ti problemi počnu rješavati na kulturni i civiliziran način.

Ovim vam, dragi čitatelji, predajemo ovaj broj Žz. Uskoro će izaći i ljetni dvobroj u kojem ćemo vam darovati poster. Svima sretno i ugodno na odmoru. **Urednik**

VAŽNA OBAVIJEST

Pastoralni sastanak u Bizovcu, susret mladih u Poreču

Na sastanku područnih predstavnika hrvatskih katoličkih misija, održanom u Frankfurtu 8. lipnja 1994., zaključeno je da se godišnji skup inozemnih pastoralnih djelatnika i djelatnica sljedeće godine održi u **Bizovcu** kod Osijeka. Skup bi se trebao održati u poznatim Bizovačkim toplicama, odnosno u hotelu „Termia“, i to **od 24. do 28. travnja 1995.** Tema će se odrediti nakon rasprava na područnim sjednicama.

Na sastanku je također zaključeno da se sljedeći **Susret hrvatske mladeži iz Njemačke, odnosno iz cijele Europe**, održi u **Poreču**, i to **od 24. do 28. svibnja 1995.**

Predloženo je da sljedeća 1995. godina bude „**Godina duhovne obnove**“ i „**Godina borbe protiv psovke**“ u hrvatskim katoličkim misijama.

MOTRIŠTE

Bolno odrastanje

ab. Teret rata u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini utjecao je više manje na sve nas. Najteže je naravno onima koji su ostali bez svojih najbližih, onima koji su osakaćeni, onima koji su ostali bez doma i imovine. Izbjeglička i prognanička kob pogodila je stotine tisuća ljudi. Tragedije su brojne, a neizvjesna budućnost stalno je prisutna kao prijetnja. Mnogi su spas i utočište od rata potražili i u inozemstvu. Neki su se snašli dobro, neki loše, a neki iz Hrvatske već moraju natrag. Rat je, dakle, sa svojim posljedicama prisutan i među našim inozemnim radnicima i među iseljenicima. Oni su često bili i ostali jedini spas ugroženima u domovini, a postalo je već suvišno napominjati koliko su pomogli. Sve to dinamično i tragično događanje ostavilo je raznovrsne posljedice, kako na onima koji su izravno pogođeni, tako i na onima koji su dotaknuti neizravno, ili su pak promatrači kojih se sve to itekako tiče, koji ne mogu ostati ravnodušni.

Postoje, međutim, neke naznake da se dogodila izvjesna promjena i na onom dijelu hrvatskog naroda kojeg se obično imenuje kao iseljeništvo. Određene definiranje te promjene zahtijeva dakako znanstveno istraživanje, ali se i bez toga, onako izvana, mogu zapaziti neki novi elementi u ponašanju hrvatskog iseljeničkog tijela. Mnogi ljudi običavaju jednostavno reći: „Postali smo drukčiji. Sve se promijenilo. Ništa više nije kao prije“. Jasnije je da se mnogo toga promijenilo, barem s obzirom na nove političke realnosti u domovini. Nastupili su i novi načini organiziranja hrvatskih iseljenika. Nastale su ili su oživjele brojne udruge, društva, klubovi, ogranci domovinskih političkih stranaka. Život se više ne sastoji samo u odlasku na nedjeljnu hrvatsku misu, na boravku u hrvatskom centru, nego i u brojnim drugim aktivnostima, pogotovo humanitarnim i kulturnim. Hrvatsko iseljeništvo bilo je dugo vezano isključivo na Crkvu, odnosno na crkvene ustanove i misije. U ono vrijeme moglo se gotovo jedino tako djelovati. Sad se oblikuje čisto svjetovne institucije hrvatskog iseljeništva, ali rjetke uspijevaju, jer nemaju ponajprije ekonomske pretpostavke za djelovanje, a isto ih prate poznate dječje bolesti i poteškoće koje se obično javljaju na početku svakog novog posla. Pritom često nastaju nesporazumi, pa i ispadi. Neki isuviše revolucionarno shvate svoje osamostaljivanje ili odrastanje, pa kao kod svih revolucionara, i kod njih Crkva ili njezini predstavnici, postanu njihova meta. Često se radi o nepoznavanju ili nepoštivanju kompetencija i neovisnosti vjere i Crkve. Čini se ipak da su ljudi dezorijentirani, unatoč mnoštvu raznovrsnih udruga i društava. Političke nesuglasice u domovini odražavaju se i na iseljeništvo, koje opet još nije zacijelilo stare (emigrantske) rane i podjele. Još je mnogo nepovjerenja, nesloge, neutaživih ambicija, nespособnosti. Crkva je još uvijek onaj stожer koji može okupiti najveći dio hrvatskih katoličkih vjernika i iseljenika. Ne radi se ni o kakvom trijumfalizmu, jer je poznato da na nedjeljne mise dolazi prosječno oko 10% ili manje vjernika. Veliki broj naših iseljenika živi u anonimnosti i na distanci, kako prema Crkvi, tako i prema raznim hrvatskim udrugama. I njih bi trebalo uključiti, ali poštujući integritet njihove osobe.

Mnogi očekuju smjernice i direktive kao u ono vrijeme kad su drugi mislili za nas. Hrvatima su više manje poznati prioriteti hrvatskog nacionalnog programa u ovom trenutku: očuvanje i učvršćenje hrvatske države, očuvanje hrvatskog naroda u Bosni Hercegovini, izgradnja i usavršavanje demokratskog i kulturnog identiteta hrvatskog naroda... Za takve prioritete potrebno je opće jedinstvo hrvatskog naroda, pa tako i iseljeništva. Obveza i dužnost svih nas je da raspravljamo o kvalitetnijim modalitetima ostvarivanja tih prioriteta, kao i ostalih potreba. Više se ne možemo ispričavati da nismo dobili priliku. Nemojmo je ponovno propustiti. Možda je više nikad ne bismo dobili.

Herausgeber: **ŽIVA ZAJEDNICA**
Kroatisches
Oberseelsorgeamt in Deutschland
 60435 Frankfurt am Main · An den Drei Steinen 42
 Tel. (069) 54 10 46 · Fax (069) 5 48 21 32
 Verantwortlich: Bernardo Dukić
 Redakteur: Anto Batinić
 Redaktionsrat: Stanka Vidičković, Ivek Milčec,
 Jura Planine, Ivan Bošnjak,
 Maja Runje
 Layout: Ljubica Markovica
 Jahresbezugspreis: DM 30,- incl. Porto
 Bankverbindung: Konto Nr. 129072 bei der
 Sparkasse Frankfurt
 (BLZ 50050102)
 Lithos + Montage: Fotosatz Service Bauriedl,
 64546 Mörfelden-Walldorf
 Druck: Scholl+Klug Druckerei GmbH,
 64546 Mörfelden-Walldorf

VJEROM KROZ ŽIVOT

ODLUKE KOJE ŽIVOT ZNAČE

Vjerodostojno djelovanje

Tko je vjerodostojan? Vjerodostojan je svaki čovjek kojeg drugi smatraju „dostojnim vjere“, kojemu iskažu svoje povjerenje, čije je ponašanje i djelovanje u skladu s njegovim životnim odlukama, a one se u današnjem svijetu donose vrlo teško.

Strah i bijeg od odluka

Vjerodostojnost je visoka moralna vrijednost. Čovjek je vjerodostojan onda, kad pokazuje istovjetnost – znači sklad – između naviještenog i djelovanja. U tome, međutim, leži istodobno dilema: Vjerodostojnost jednog čovjeka priznaju samo drugi.

Vodeća ličnost primjerice u politici, gospodarstvu ili Crkvi ne može sama sebi dodijeliti vjerodostojnost. Tko sam o sebi kaže da je vjerodostojan čovjek, taj je zaboravio upitati svoje bližnje dijele li i oni isti taj dojam. Narcizam mnogih vodećih ličnosti sprečava ih vrlo često da to osvjedočenje i potraže.

Analiza riječi „vjerodostojan“ pomaže promatraču da temeljito dokuči čudorednu vrijednost tog pridjeva. Vjerodostojna čovjeka jedan ili više bližnjih smatraju „dostojnim vjere“. Kad se jednom čovjeku da povjerenje, pretpostavlja se da se njegovo ponašanje i djelovanje promatralo i doživljavalo. Tek nakon toga pripada mu to moralno priznanje.

Vjerodostojan je, znači, onaj, koji živi ono što govori. Upravo zbog tek naknadno otkrivene nevjerodostojnosti mnogi međuljudski odnosi su prekinuti. Tako su neki mladi tek kroz pubertetske probleme s roditeljima ustanovili što njihovi roditelji stvarno misle o određenim životnim vezama.

Duboko potresen

Nerijetko su se zbog toga mladi ljudi ubrzo i udaljili od svojih najbližnjih. U partnerskom odnosu između muškarca i žene također se ubrzo pokazuju lomovi, kad se nešto obećano pokaže samo kao šuplje riječi. Religiozno orijentirani čovjek razočaran se okrenuo od svoje vjerske zajednice, kad je promatrao kako crkveni predstavnici drugačije propovijedaju nego što žive. Oni su predaleko otišli od života u nasljedovanju Isusa. Napokon su i politički skandali i afere duboko pot-

resli moralno ukorijenjenog građanina. Za njega je politička pozornica samo još mjesto na kojem egocentričari kultiviraju svoj materijalni i nematerijalni ugled. Protumoralno djelovanje ostaje uglavnom nekažnjavano, zato što se počinitelji međusobno ne izdaju. Zajednička korist ih obvezuje na šutnju.

Ali djelovanje usavršava vjerodostojnost čovjeka. Kako to razumjeti? Tko hoće biti vjerodostojan, mora biti spreman izlagati se promatranju. Ta spremnost, međutim, uključuje dopuštanje blizine jedne ili više osoba.

Promatrač dobiva uvid u privatni život promatranog iz blizine. Pritom može ustanoviti posjeduje li promatrani sustav vrijednosti, koji je izabrao za temelj svoga djelovanja. Moralna struktura normi sa svojim principima djelovanja će ionako većim dijelom odrediti karakternu stabilnost nekog čovjeka.

Suveren čovjek, ličnost, koja živi u identitetu sa samim sobom, neće imati strah od blizine. Njegovo moralno samopouzdanje prikazat će ga kao čovjeka, koji je sam sebi ostao vjeran i u tome stvorio uvjerljivu mjeru samodostojanstva. Djelovanje po samoodređenim moralnim principima dodjeljuje djelatniku ugled, kojim on zrači i za koji dobiva priznanje.

Savršenost vjerodostojnosti jednog čovjeka pokazuje se u tome da on za svoje djelovanje preuzima odgovornost. To, međutim, znači sposobnost odlučivanja u pravom smislu. Pod „sposobnosti odlučivanja“ u etici se podrazumijeva: djelatnik je spreman preuzeti odgovornost za posljedice, koje proizlaze iz jednog da ili ne, koje je on izrekao. Odluka je zato značajan oblik djelovanja.

Mnogobrojne vodeće ličnosti u Njemačkoj nalaze se u bijegu od odluka. Friedrich Schorlemmer, prošlogodišnji dobitnik nagrade za mir Njemačkog knjižarstva (Deutscher Buchhandel) opisao je naš vijek kao doba konjunktiva. Političari i

menadžeri ekonomije stvarno se previjaju iz konjunktiva u konjunktiv. Tu postoje izreke kao: „Ja bih o tome mislio ovo i...“ ili „Ja bih rado o tome smio razmisliti...“ U javnoj komunikaciji jedno postaje sasvim jasno: strah od pogrešnih odluka, te time i gubitka moći, ubrzava „utrku vozilima“ i nagao pad u konjunktiv. Vrh neurotičnih kreativnosti leži u pojmu „upravni odbor“ (Lenkungsausschuß). Već je dovoljno loše da se mnogi odbornici više ne pokazuju u saveznom saboru (Bundestag). Sad još i osnivanje „upravnih odbora“ upućuje na strah da će se za odluke morati osobno jamčiti.

Ondje gdje su odluke vodećih ličnosti bezlične i podložne anonimnosti, tu se stvarno ne može razvijati ljudski odnos. Povjerenje se gubi zato što se ne nalazi emocionalna „domovina“ Začudava li onda, da mnogi ljudi u zemlji traže druge načine kojima mogu izgraditi neku novu identifikaciju? Nažalost nerijetko i u ekstremističkim držanjima, koja mogu opet postati opasnost za političku klimu.

Novo povjerenje

Našem međusobnom životu potrebni su ljudi koji imaju hrabrost govoriti u inkativu. Konjunktiv osporava djelovanje, njegova težnja za osiguranjem je prejaka. Tek ondje gdje se nešto događa, stvara se nova osnova za povjerenje.

Da su mladi ljudi spremni na nove aktivnosti i da žele živjeti jednu novu vjerodostojnost, pokazao je vrlo dojmljivo međunarodni sastanak 80 000 mladih u Münchenu na razmeđu 1993/94. godine.

Taj sastanak sazvaio je osnivač ekumenske bratske zajednice iz Taizea, Roger Schutz.

Djelovati znači napokon odlučiti se. Tko izvršava svoju odluku, taj time usavršava svoju vjerodostojnost.

Baldur Kirchner

(Kirchenzeitung für das Erzbistum Köln, Nr.20/94)
S njemačkog prevela **Željka Čolić**

INTERVIEW

CHRISTIPHE DOLBEAU, FRANCUZ I PRIJATELJ HRVATA

Hrvatska

Christophe Dolbeau (1953) je profesor engleskog jezika u Lyonu, povjesničar i suradnik više francuskih i hrvatskih časopisa. Izdao je nekoliko knjiga: „Žrtve Jalte“, „Hrvatska na straži Zapada“, „Velikosrpsstvo-jugoslavenska rak-rana“, a priprema knjigu pod naslovom: „Francusko-hrvatski odnosi od IX. do XIX. stoljeća“. Hrvatskom i Hrvatima bavi se još od svoje sedamnaeste godine. S njim je u Lyonu razgovarao naš suradnik Ivo Balukčić.

Ž: Otkuda u Vas toliko zanimanje za hrvatsku prošlost i sadašnjost?

Za hrvatsku sam se zainteresirao prvi put kao srdnjoškolac, šesnaestogodišnjak. Uvijek me je privlačila povijest. Kada smo proučavali II. svjetski rat, moju pozornost je privukao specifičan slučaj Hrvatske. Moji profesori i školske knjige nisu govorile mnogo, ali prezir i kategoričnost u opisivanju tih događaja za mene su bili zbunjujući. Kako mi nitko ništa više o svemu tome nije mogao reći, odlučio sam to sam ispisati.

Hrvatska-žrtva zablude

CD: Jednom sam u tjedniku „Paris“ naišao na zanimljiv članak o Hrvatskoj. Bio je to po prvi put da se o zbivanjima u Hrvatskoj u vrijeme II. svjetskog rata govorilo povoljnije. Autor tog članka je bio Ivan Tuksor (Ivan Tuksor/1933/ je bio generalni sekretar Ujedinjenih Hrvata Francuske. Ubijen je 1976. u Nici od UDBE – izgorio u autu u kojem je eksplodirala podmetnuta bomba), politički izbjeglica, kome sam se odmah obratio pismom. Odgovorio mi je i povezao me sa svojim sunarodnjacima ovdje u Lyonu. Od tada započinje moje upoznavanje s Hrvatima. To mi je omogućilo da uspoređujem ono što sam slušao i čitao, a što se bitno razlikovalo od onog što se pripisivalo hrvatskoj emigraciji. Emigranti su bili uglavnom oni koji su se borili u ratu na „krivoj strani“ ili su bježali od Titovog

„raja“. Oni su mi rat u Jugoslaviji prikazali u sasvim drugom svjetlu. Odjednom sam shvatio da zapadna demokracija nije oslobođena od totalitarizma: povijest se prepravlja, krivotvori, kako bi se podudarala s trenutačnim interesima. Očigledno, Hrvatska je u tome bila najveća žrtva jedne velike zablude.

Ž: Učinili ste mnogo na promidžbi hrvatskih interesa informirajući francusku javnost o tome, mnogo prije nego je Hrvatska dobila svoju državu i samostalnost. Zašto?

CD: Što sam više učio o hrvatskoj prošlosti i sadašnjosti, sve više sam shvaćao hrvatsko stajalište i nastojao sam o tome informirati i druge. Ako ste se osobno osvjedočili da je počinjena izdaja, onda morate reagirati. Charles Peguy je jednom rekao: „Tko god da zna istinu, a ne više o njoj, sukrivac je u lažima i krivotvorinama“. To je nedvojbeno moj prvi motiv.

Drugo, bio sam (i još sam uvijek) uvjeren da Hrvati imaju neopozivo pravo na svoje samoodređenje i pravo da se bore za svoju nezavisnost. 1918. godine nitko nije pitao Hrvate što žele; predani su srpskoj vojsci kao ratni zarobljenici, a 1945. godine su ponovno gurnuti silom u Jugoslaviju. Nedopustivo je da velike sile odlučuju o malim narodima. Uvijek sam tvrdio da o sudbini Hrvata, Slovaka, i drugih ne mogu odlučivati „oni odozgor“. Naravno, nisam toliko naivan da vjerujem, da time

što smo nešto samo obznaneli, to smo doveli do kraja; ipak, smatram dužnošću intelektualca, da se ne pokorava „diktatu“, nego da se nametne, da potkopava i ruši ove „igre“ svom svojom snagom. Treći razlog moje obveze i vezanosti za Hrvate je što sam, u kontaktu s njima, veoma brzo došao do zaključka da ovim ljudima netko mora pomoći kako bi postali učinkovitiji. Znaite, veoma je teško zastupati svoju stvar u stranoj zemlji. Većina Hrvata je imala veoma nizak stupanj naobrazbe, nisu govorili francuski jezik, a o francuskom zakonodavstvu su znali vrlo malo. To se odrazilo i na političko djelovanje...

Četvrti i posljednji razlog za moju promidžbu o Hrvatskoj je što u Francuskoj, u biti, nema neprijateljskog stava u odnosu na nju. Postojali su i još uvijek postoje problemi u francuskoj vladi, ali prosječan Francuz doista nema ništa protiv Hrvata. Činjenica je da prosječnom građaninu nedostaje informacija; više od 70 godina je strpljivo „trovan“ srbofilstvom i jugoslavenskom propagandom, brižljivo njegovanoj (upakiranoj) u školskim knjigama, novinskim člancima, ratnim pričama, na radiju, TV i filmu. Ali, ako mu predložite razloge da povjeruje da su sve to bile laži, vrlo brzo i lako ćete steći njegovu naklonost i simpatije. Naravno, „stress“ mora biti izvršen nad informacijama, usudio bih se reći, u formi anti-propagande. Zato sam 1970. započeo vlastitu borbu protiv ove konspiracije.

je moja ljubav

Rodoljublje hrvatskih emigranata

Žz: Živite u Lyonu, u kojem ima dosta Hrvata. Kakvi su Vaši odnosi s njima i koliko su oni utjecali na Vašu orijentiranost prema Hrvatskoj?

CD: Kao što sam već rekao, sa 17 godina sam prvi put došao u kontakt s hrvatskom zajednicom u Lyonu. To je bilo prije 24 godine. Bio sam veoma srdačno dočekan i od tada redovito pozivan na njihove različite skupove. Uprkos suvremenom načinu života, Hrvati su zadržali onaj prelijepi osjećaj za gostoljubivost (koji je odavno iščezao kod naših, urbanih, francuskih sredina).

Ljudi s kojima sam se sprijateljio, imali su višestruki utjecaj na mene. Prva i subjektivna impresija, je da su veoma privlačni. Kada o ljudima koje prvi put susrećete, znate mnogo neugodnosti, veliko je zadovoljstvo kada otkrijete da su to dobri ljudi, i još k tomu 99% ih je takvih. Ovo što ću reći može zvučati staromodno, ali to svakako ima utjecaj: „Redovnička odjeća ne čini redovnika redovnikom“, odnosno, način na koji se ljudi ponašaju i žive svoj svagdašnji život, pomaže vam da vjerujete ili ne vjerujete njihovom mišljenju i tvrdnjama. Godinu po godinu, stjecao sam sve više prijatelja među njima.

Prilagodivši se brzo nutarnjem životu emigranata, privikao sam se brzo, kako na njihov osjetljivi karakter, tako i na zaokretnost u hrvatskoj politici. U proširenju mog znanja pomogle su mi knjige i časopisi koje su mi oni donosili i zapisivanje naših razgovora, te sam sve više i dublje ulazio u povijest Hrvata. Zahvaljujući tom „napretku“ bio sam uskoro u mogućnosti objaviti nekoliko pro-hrvatskih članaka u francuskim časopisima koji su, naravno, to htjeli prihvatiti. To mi je omogućilo da dodem u dodir s Hrvatima širom svijeta i s tiskom u izgnanstvu koji je preveo i objavio neke od mojih članaka (Nova Hrvatska i Studia Croatica). U 1980. godini sam surađivao s časopisom „Matoš“ koji je u Lyonu izdavao hrvatski pisac Mirko Vidović.

Jedna od Vaših poslovice „Tudi kruh ima devet kora“ savršeno jasno opisuje kako

su težak život imale političke izbjeglice i prognanici. Naročito moram naglasiti, da me je ustrajnost Hrvata u njihovom patriotizmu duboko dojmila.

Žz: Mnogi Francuzi žale zbog raspada bivše Jugoslavije. Poznato je da su u stvaranju Jugoslavije i Francuzi dali svoj doprinos. Kakvo je Vaše mišljenje?

CD: Prije svega moram reći, da ako se čini da Francuzi žale zbog raspada Jugoslavije, za to imaju i opravdanje u svemu onome što sam naveo ranije, jer su godinama bili odgajani u duhu pro-jugoslavenske propagande. Takozvana herojska, Titova, eksploatacija „bratstva i jedinstva“, samouprava i sl. je bila stereotip koji je uveliko nailazio na odobravanje francuske javnosti. Ljudima je postupno ispiran mozak.

Jugoslavija je bila francuski adut

Svi ovi klišeji su logične posljedice predratnog refrena o maloj herojskoj Srbiji i njenoj žrtvi za vrijeme I. svjetskog rata. Dakle, postoji jedan kontinuitet u tome, a koji se ne odnosi izravno na osjećanja ili simpatije, nego pak na geopolitiku. To nije prirodna, nego brižljivo odgajana posljedica. 1918. godine Pariz u Srbiji vidi francusku tvrdavu koja predstavlja protutežu germanskom utjecaju na Balkanu (Hrvatska, Mađarska, Bugarska). Od 1945. godine pa do danas, prevladava isti trend. Uprkos tome što je Jugoslavija postala komunistička zemlja, zahvaljujući dominaciji Srba, smatrana je adutom za Francusku. S druge strane iz saveza se izvlačila i korist: Tito je mogao uživati sve povlastice posebnog statusa i mogao je njegovati kult o sebi, u odnosu na druge komunističke zemlje. U novije vrijeme se ova shema i dalje razvija potpomognuta npr. od strane upravice časopisa „Le Figaro“, Annie Kriegel, jedne od najutjecajnijih političkih analitičara, koja je prigovorila francuskoj vladi da je „prokockala prednosti i prodala vlastite interese“ na taj način što se pridružila antisrpskoj koaliciji. Dakle, jasno je da su stari automatizmi u načinu razmišljanja još uvijek veoma jaki.

Osobno, sam uvijek bio odlučan protivnik Jugoslavije. Smatrao sam da Hrvatska ne smije biti uskraćena u svojim pravima na samostalnost. Od samog početka jugoslavenska federacija je bila prijevara, jer Srbija nije krila svoju želju za dominacijom i stavljanjem svih ostalih pod svoju vlast. Vladao je osnovni princip – „sila je zakon“, što se dakako ne može tolerirati. Druga Jugoslavija je izgrađena na istim pretpostavkama, ali pod prokomunističkom diktaturom kao posebnim dodatkom. Kroz 72 godine Jugoslavija je nanosila sramotu i zločine Hrvatskoj jer sve što je činila, usmjerila je na potpuno brisanje nacionalnih osjećaja, tradicije i religije, gušenje osobnosti, uništenje jezika i krađu hrvatske baštine.

Ništa ne može to opravdati. To je kriminal i zločin bez presedana.

Žz: Koji su razlozi indiferentnosti i hladnoće glede stradanja i patnji hrvatskog naroda u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini?

CD: Ponovno potcrtavam da treba razlučiti dva stava. Prvo, teško je reći da su Francuzi indiferentni na patnje Hrvata. Uprkos nedovoljnoj informiranosti ili dezinformiranosti, kao i zbog posljedica starih predrasuda, ne može se zanemariti njihova humanitarna pomoć u toku rata. Mnogobrojna udruženja, organizirana spontano, mimo oficijelnih krugova, prikupljala su hranu, odjeću i lijekove. Ovo nije „propovijed u korist vlastite crkve“, nego općenito govoreći, može se reći da su Francuzi veoma darežljivi i nisu „hladni“ kako se to nekima možda čini.

Francuzi nisu ravnodušni

Drugo, stav politike, tisak, diplomatsko osoblje, su bezbroj puta kritizirani i napadani. Ako bi išli dalje od samo indiferentnog stava, mogli bi govoriti o cinizmu i o smišljenom tajnom sporazumu sa Srbima. Ali, na svu sreću ima i zapaženih izuzetaka koji unose optimizam u francusko-hrvatske odnose.

Žz: Vaša knjiga „Francuska-Hrvatska, Pregled međusobnih odnosa od IX do XIX stoljeća“ će uskoro biti tiskana. Možete li nam ukratko opisati njen glavni cilj?

CD: Kao što sam već rekao, u Francuskoj nema dovoljno podataka i informacija o Hrvatskoj. S ovom brošurom imam namjeru reći i Francuzima da Hrvatska samostalnost nije samo iznenadni hir ili puki slučaj. Moja glavna namjera je posebno naglasiti odnose između Hrvatske i Francuske koji su postojali mnogo ranije nego je itko što znao o srpskom pašaluku. ■

OBITELJ U SREDIŠTU 1994.

EBERSBERG

25 godina sebedarja

Sedmog svibnja bio je lijep i sunčan nedjeljni dan, baš kao i prije 25 godina, kako rekoše slavljenici Marica Čuha (r. Despetović) i Šandor Čuha. Oboje potječu iz Velike Pisanice kod Bjelovara. Na svetoj misi su utvrdili i obnovili vjernost jedno drugom u dobru i zlu i u sljedećim godi-

Marica i Šandor Čuha u društvu djece u Glonnu

nama zajedničkog života. Taj čin potvrdio se kasnije i na svečanom objedu. Marica i Šandor nisu nikada imali svoje djece, iako su to žarko željeli. Zato su svoju ljubav nesebično dijelili sa svima, a napose sa svećenikom i sestrom, kojima su desna ruka u svakoj prigodi. S. Ljubica i fra Draško zahvaljuju im i na ovaj način na sebedarju u ime cijele župne zajednice.

S. Ljubica

ODJECI DUŠE

TRAŽE SE LJUDI

- koji rade, a ne prigovaraju
- koji stvaraju, a ne pričaju
- koji kažu „može se“, a ne „to je nemoguće“
- koji oduševljavaju i ulijevaju polet, a ne guše svaki zametak oduševljenja svojom hladnoćom
- koji proučavaju poteškoće i pronalaze izlaz, a ne zloguke kritizere koji vide samo zapreke
- koji prijateljski pomažu graditi maleno dobro, a ne one koji postavljaju nedostižne ciljeve
- koji raspršuju tamu paljenjem šibice, a ne oni koji se zadovoljavaju proklinjući tamu

A. Milagro

Pred nama su ljetni praznici. Mnoge naše iseljeničke obitelji namjeravaju na odmor – nadamo se u domovinu. To je prilika da se obnove i tjelesne i duhovne snage i da se urede mogući obiteljski nesporazumi.

Povremeno u povijesti dokolica se otkriva kao pozitivna vrednota. Jedna od loših oznaka našega vremena je što smo mnogi zaboravili kako je dokolica predivna kada nije cilj samoj sebi. Teško je reći u uho dobrom kršćaninu i marljivu čovjeku da je dokolica predivna. Naš Tin je pjevao kako je neke sadržaje „teško reći u uho oholosti“, jer svijest o sebi izvan samozataje, koja otvara oči, blokira slijepom nadutošću. Dokolica može dati nadahnuća koje izgrađuju osobu i upućuju na Boga tako da nema sveze s izgubljenim vremenom. Razmotrimo li svoje iskustvo, pronaći ćemo kako neke prave uzraste u svome životu imamo zahvaliti zacijelo dokolici. Pa, iako je već jasno da je riječ o dokolici, besposlici, neradu, odmoru, mirovanju, opuštanju, u svezi s kontemplacijom, duhovnim motrenjem, osluškivanjem i mirom, opet treba uz njih naglasiti neopravdano istraćanu i obećanu lijenu dokolicu. Stari Ciceron smislio je izreku *otium cum dignitate*, dostojanstvena dokolica, a naš Matoš je otkrio „dostojanstveni nerad“ kao bezbrižan život u kojemu bi umjetnik mogao nesmetano stvarati. Također naći ćemo i danas puno duhovnih ljudi koji otkrivaju dokolicu kao važnu čovjekovu potrebu za stvaralački usmjerenu osobu kao vrhunsku oznaku osobne zrelosti. I još unatoč tomu što je u trendu reći da je lijenost najveći grijeh za kršćanina sa suvremenim osjećanjem života, valja braniti dokolicu kao nužno utočište, protutežu i popratnicu tjeskobnog aktivizma.

Pohvala dokolici

Naravno da je sva ta pohvala dokolici i lijenosti uvjetna. Opravdana je kao ravnoteža s radom, dinamičnim životom. Riječ je o središnjem ljudskom iskustvu potrebe za ravnotežom između akcije i kontemplacije, duhovnosti i djelovanja, razuma i rada, odgovornosti i zauzetosti. Nesmotreno djelovanje, koje ne prati kvaliteta duhovnosti osobe i koje nije usklađeno s cjelinom društva i stvorenja, postaje rizično i zna dovesti do katastrofe. Tako smo se danas susreli s opasnošću uništenja prirodnog okoliša i neprestance proizvodimo društvene napetosti. S druge je strane nemoguće biti duhovan bez susretanja sa središnjim problemima

OBITELJ NA ODMORU

Odmor je

svoga vremena. A danas ima više dinamike, brzine, tjeskobne žurbe, nego počinaka. Kršćanski djelovati ne može se odvajati od kršćanske duhovnosti koja je u biti poziv na rast u ljubavi do sudjelovanja u ljubavi, koja se događa u Bogu i iz koje potom izrasta sve kršćansko djelovanje. Čitamo li evanđelja pod aspektom odnosa duhovnosti i djelovanja, pronaći ćemo da je Isus u toj ravnoteži nenadmašan uzor. Isus je živio u temeljnom duhovnom ozračju predanja Očevog ljubavi i iz tog je nadahnuća odmah djelovao. Prvo je činio, pomagao, razumijevao, ozdravljao, osobađao, ljubio čovjeka, a potom je govorio. U Isusu su učenici susrećali sklad osobe – poruke i djela. Tipično suvremenom čovjeku poremećen je duhovni sklad, nedostaje mu onaj blagodatni mir i počinak potreban da se elementi duhovnosti osobe smjeste na svoje mjesto u odgovarajućem suodnosu pojedinosti i cjeline. Zbog te gladi za mirom i odmorom u sveopćoj izloženosti suvremenog čovjeka poticajima pokretljivosti, valja miru i počinu dodati opravdanu kvalitetu opuštanja i nepokretljivosti kakva je prisutna u iskustvu dokolice.

Turistička revolucija

Ljudi se često posve prevare u svojim predviđanjima. Primjerice nitko od znanih proroka našeg doba nije predvidio da će turizam i industrija slobodnog vremena biti najjača strana suvremene ekonomije. Prvosvibanjski blagdan rada nastao je u borbi za osamdesetsatni radni tjedan. Danas se borimo za 38, 36 sati rada u tjednu, a radimo oko 40 sati. Iz toga su stručnjaci zaključivali da će slobodno vrijeme biti glavni proizvod industrijske i informatičke preobrazbe i da se u tome slobodnom vremenu čovjekovoj duhovnosti otvaraju naslućene perspektive. Onda je započela agresija industrijske zabave na slobodno vrijeme. Armija zabave naoružana stotinama radio i TV postaja, listova, dvorana, kavana, restorana, reklama, zabavišta i sl. proizvela je potrebe koje nismo imali i mobilizirala nas u vojsku potrošača robe koja nam najčešće ne treba. Sve slobodno vrijeme, sav odmor, sport, sve je pretvoreno u potrošnju zabave.

OBITELJ U SREDIŠTU 1994.

Piše: Ivo Marković

osobno i obiteljsko vrijeme

Blagoslovljeni trenuci

Toj agresiji na naše slobodno vrijeme valja se suprotstaviti kulturom življenja. Tjedan ima 168 sati. Neka 50 sati idemo raditi i isto toliko spavamo, opet nam ostaje 68 sati za obavljanje kućnih poslova. S malo plana od njih je moguće odvojiti polovicu za svoju osobu i prostor osobe u koju ulaze naši dragi s kojima se prožima naša osoba. To su oni blagoslovljeni trenuci u kojima nema posla, stvari, briga, nego postoji samo osoba, ja, ja i ti, mi. To su trenuci koji pročišćuju od svakodnevnih opterećenja i oslobađaju osobu za kvalitetu čiji je vrhunac ljubav.

Odmor je povezan sa životom vjere. Na početku Biblije čitamo kako „sedmog dana Bog dovrši svoje djelo koje učini. I počinu u sedmi dan od svega djela koje učini (Post 2,2). Tom Božjom potrebom za odmorom izrečena je preporuka čovjeku da jedan dan u tjednu (subotu odnosno nedjelju) posveti svome ljudskom obogaćenju. Čovjekovoj je duhovnosti nužan počinak, mir kao nerad u kojemu će se urediti odnos između duha i aktivnosti. Prije svakog djelovanja potreban je odmor u kojemu će se čovjek vratiti samome sebi. Taj odmor je milosni trenutak, jer kad se čovjek okreće samome sebi, onda dopušta i Bogu da u njemu djeluje. Svaka meditacija, molitva, duhovno razmatranje, pretpostavlja počinak. Počinak nije cilj samome sebi, on dolazi poslije i prije djelovanja, inače bi bio potpuna dosada.

Važnost odmora vidi se iz institucija odmora: nedjelje, vikenda, božićnog, uskrasnog, godišnjeg odmora, te blagdana i proslava.

To su dani kojima

zaustavljamo ubitačnu prolaznost vremena i u njega unosimo ritam kao u glazbeni melodiju. Vrijeme nas uništava, stari, razboljuje, kao monotoni trajni zvuk bez varijacije i ritma. Odmorom prolaznost zastane, nastane oblik predokusa vječnosti. Nedjelja je na temelju biblijskog iskustva Božjeg ulaska u ljudski život rezervirana za počinak u kojemu se čovjek bavi samo sobom i svojim odnosom prema Bogu i bližnjemu. Osobito nedjelja uprisutnjuje u našem životu sve ono što se za nas dogodilo u Isusu. U nedjeljnom susretu zajednice vjernika vjernik se očičuje i vraća u život u ozračju Božje blizine. Raditi u nedjelju je znak nekulture, neciviliziranosti i tjeskobe. Iskustvo važnosti nedjelje bosanska je baka izrekla u Zagrebu odgovornom na pitanje zašto njezin vrt uspijeva za razliku od susjedova: „Zato što vi svoj obrađujete samo nedjeljom kao iz inata Bogu“. U nedjelju se treba odmarati i susretati. S ljudima na misi, u kafićima, posvetiti se obitelji.

Kada započne vrijeme godišnjih odmora ne valja planirati samo propuštene poslove. Čitavu godinu imamo za poslove. Neprestanom brigom i trkom degradiramo vlastitu osobu i bližnje na bešćutne i neoduhovljene robote. Valja imati na umu da je kvalitetan čovjek kao sretna osoba puno produktivniji, obratno ne ide ništa, ponekad kažemo da nam ništa ne ide, da smo „baksuz“, da sve naopako ide. Nije to zbog niza nesretnih okolnosti, nego zbog nesrednosti vlastite osobe. Zato za godišnji odmor valja planirati prije svega počinak, opuštanje, oslobađanje od opterećenja.

U tom se ozračju bude ljudske potrebe i kvalitete.

Mogu se poticati čitanjem, šetnjom u razmišljanju, razgledanjem znamenitosti i upoznavanjem nepoznatih iskustava. U svemu tome mogu pomoći koncentracije duhovnosti kao što su duhovne vježbe, susreti obitelji, bračnih parova, raznih duhovno interesnih skupina u kojima je samo čovjek u središtu. Slobodno vrijeme je vrijeme za čitanje.

Obiteljski odmor

Čitanje je najintenzivniji oblik duhovnog života. Čitateljeva je samoća bogata samotnost u kojoj čitatelj otkriva bližnjega i razvija kvalitetu svoga odnosa prema svijetu uopće. Po duhovnom obogaćenju što ga iza sebe ostavlja čitanje, film je samo impresivan efekat. Činjenica je da ljudi bivaju razočarani filmom po pročitanoj knjizi, pa makar film bio vrhunski kreativno napravljen. To osobito vrijedi za televiziju. Svaki će duhovan čovjek upućivati ljude s filma i televizije na dobru knjigu.

Vrijeme odmora je prije svega obiteljsko vrijeme. Najveći problem obiteljskog života jest što članovi obitelji misle da se poznaju zato što žive zajedno, a često postanu zapravo stranci jedni drugima. U vrijeme odmora valja saslušati svoga bračnog druga, samo slušati, voljeti tu dragu ispovijed, prihvaćati je kao znak predanja i istinu, jer je istina dragoga bližnjega, kojega volimo ne onakvoga kakav treba našoj sebičnosti, nego onakvoga kakav jest. I učiti se prihvaćati svoju ženu onako kako ona i želi. Tako se izgrađuje prostor da i sami budemo saslušani i prihvaćeni. Zato treba i sebe pričati, dati se upoznati, jer kada nam netko priča o sebi znači da nas voli, poštuje i želi naše prijateljstvo. Roditelji se osobito moraju potruditi saslušati svoju djecu. Djeca rastu i brzo se mijenjaju, a roditelji ne slijede ritam njihova rasta i potreba i onda ne dopuštaju da dijete odrasta. I djeca treba da se trude saslušati svoje roditelje, njihove potrebe, nade i strepnje. Slušanjem, razumijevanjem i prihvaćanjem jedni drugih izbjegavamo i rješavamo najviše sukoba, te izgrađujemo obiteljsku bliskost i ambijent sretnih – susretnutih osoba. ■

OBRAĆENJA

GOSPI S LJUBAVLJU

Agnes u Međugorju

Lyon, 9 siječnja. Hrvatska katolička misija. I početak hrvatske dopunske škole. Sve vrvi. Radoznala dječija lica. Rodite lji što prilaze i zapitkuju. Naša riječ. U tuđem svijetu. I naš topli stisak ruke. U tuđem svijetu.

Naša učiteljica! Naša učiteljica! Čuje se, čas sa jedne, čas sa druge strane. Svi prilaze i svi nešto pitaju. Nešto malo dalje, u kutu usamljena stoji djevojka, otprilike dvadesetih godina. Ni po čemu drugačija od ostalih. Bojažljivo prilazi i na francuskom jeziku pita da li može učiti hrvatski jezik.

Agnes Clause, zaljubljenica u našu kulturu, našu tradiciju, jezik i ljude; djevojka koja podjednako voli i djecu i odrasle; djevojka koja jako voli životinje, posebno konje; djevojka koja uživa u plesu – prijateljstvu. Agnes Clause, studentica sociologije, Francuskinja rođena u Roaunu, a trenutno nastanjena u Villefranche, nedaleko od Lyona; vjerni posjetilac svetišta u Međugorju; djevojka bez čijeg se oca, ili nje same, ne može zamisliti ni jedan odlazak humanitarne pomoći iz njenog mjesta; djevojka koja je u Međugorju našla ono što nalazi svatko tko tamo ode. Vjeru, mir i spokoj. U sebi samoj. I oko sebe. Našla je još nešto što je nama sveto, a što je ovdje, u Francuskoj, nažalost, izgubljeno. Obiteljski odgoj i življenje u vjeri.

Agnes, otkud tolika želja za učenjem hrvatskog jezika? Otkud toliko divljenje i ljubav prema našim ljudima? Otkud tolika želja za odlascima u Hrvatsku, u Hercegovinu?

– Sve je počelo, negdje 1988. godine kada je moj otac, po prvi put, išao u Međugorje. Vratio se preporođen, drugačiji. Svi smo u obitelji bili, nemalo, iznenađeni tom promjenom. I svi smo se pitali što je to tamo, u Međugorju, što je moga oca toliko promijenilo? A i kod nas se od tada sve promijenilo. Svake večeri cijela se naša obitelj skupi uz molitvu Gospi s kojom, u osami svoje sobe i ja sama često razgovaram. Povjeravam joj svoje želje, nadanja, strahove. Razgovaram s njom.

Srijedom i petkom svi u obitelji postimo. To je postao zakon u našoj kući. Samo kruh i voda. Čovjek treba očistiti i tijelo i dušu, zar ne!?

Naredne godine išla sam sa ocem i ja. I tek tada, i tek u susretu s Gospom, osjećajući njeno prisustvo svuda uokolo i u sebi samoj; tek tu, u Međugorju, shvatila sam zbog čega je moj otac postao drugačiji. Pa susret s ljudima koji su me fascinirali. Njihov mir, dostojanstvo, vjera u Boga, pravda, humanost, ljubav prema domovini, postojanost. Sve su to vrijednosti koje su ovdje, rekla bih, skoro zaboravljene. –

I od prvog posjeta, već desetak puta Agnès, odlazi u Međugorje. Naročito od početka agresije na Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu kada je i njen otac pošao i organizirao prvi humanitarni konvoj.

I rodila se prijateljstva. Topla i prisna. I često se razgovara s obitelji Miličević, sa Zekom, s prijateljima iz Ograđenika, Čitluka, Međugorja, čak i Gornjeg Vakufa. Razgovara se hrvatski. Tek pokoja riječ. Ali, dovoljno za iskreno i trajno prijateljstvo. Jer, željela je Agnes i uspjela da potpuno razumije našu kulturu, našu tradiciju, našu dušu. Sada želi da zna i razumije našu riječ. I željna saznanja i u traganju za svojom biti, najzad je pronašla pravi put; put vjere i humanosti. Možda je tu upravo i tajna njene unutrašnje ljepote, mira i blagosti. Biti s Bogom u vjeri. Jer-vjera je vječna. I Bog je vječan. I ne treba stoga čuditi njenu odluku da postane kasnije učitelj; da uči humanosti druge, i možda da jednog dana ode u Međugorje kao učiteljica francuskog jezika ili da pomaže nemoćnim ljudima, čije je sudbine, životne patnje i stradanja, ovdje, u Međugorju, otkrila.

– Svaki pošten i ljudski trag iza nas je jedan dragi kamen u životnoj niski. I dovoljno za sretan i potpun život – kaže na kraju našeg razgovora Agnes Clause. I ništa se ne može i ne treba dodati osim. Dobro nam došla, Agnes Clause!

Vera Tomić

MOŽDA NISTE ZNALI

– da Crkve u Njemačkoj uzimaju u zaštitu i daju skrovište, odnosno utočište, brojnim inozemnim obiteljima, kojima prijeti protjerivanje. Pritom se pozivaju na drevno tradicionalno pravo crkvenog azila, iako tog pojma nema ni u crkvenom niti u svjetovnom pravu, što je istaknuo i Karl Lehmann, predsjednik Njemačke biskupske konferencije, u razgovoru za tjednik „Spiegel“. Neki svećenici i kršćanske zajednice pozivaju se i na biblijske riječi proroka Izaije. „Daj da kod tebe borave prognanici moapski, daj im utočište pred njihovim progoniteljima“ (Iz 16, 4).

– da je evangelički pastor Rainer Jarchow otvorio u Hamburgu pastoralnu službu za bolesne i zaražene Aidsom, te da slavi bogoslužje za njih i vodi sprovode onih koji umiru od te opake bolesti. U njegovu području živi više od 6000 zaraženih, te oko 1000 onih koji pokazuju simptome te bolesti, dok je u tom gradu dosad umrlo 624 ljudi. Pastora Jarchowa prozvali su prvim Aids-župnikom.

– da je zagrebački gradski sekretarijat za graditeljstvo, komunalne i stambene poslove, promet i veze donio 17. rujna 1993. rješenje po kojem umrli prognanik ili izbjeglica može biti samo kremiran, a ne i pokopan. Za takvu odluku se pročulo tek u svibnju ove godine, kad je protiv nje prosvjedovao Hrvatski helsinški odbor za ljudska prava. Iako treba imati razumijevanja za nedostatak prostora za ukopavanje u Zagrebu, kao i za troškove sprovoda, ipak je to nehumana odluka i nova rana na prognaničkoj sudbini. Zagrebu to ne služi na čast.

– da je kardinal Kuharić čestitao muslimanima blagdan Kurban Bajram.

– da je u Beču otvorena izložba sakralnih umjetničkih djela spašenih iz franjevačkog samostana na Plehanu kod Dervente, kojeg su do temelja srušili četnici u ljeto 1992. Od oko 600 umjetničkih djela spašen je samo mali dio, a izloženo tek pedesetak.

– da isusovci namjeravaju otvoriti u Sarajevu centar za mir i pomirenje među katolicima, pravoslavnima i muslimanima.

– da u Sarajevu izlazi „Stećak“, hrvatski mjesečnik za kulturu i društvena pitanja. Dosad je izišlo pet brojeva.

– da je u Vitezu, nakon četiri godine, proslavljena sveta krizma, kojom prilikom je nadbiskup Puljić krizmao više od 800 mladih iz župe Vitez i iz okolnih prognanih župa.

TREND OVI

ZLOUPOTREBA ROCK GLAZBE

Tamna strana rock'n rolla

Dok „Dry Halleys“ biva zaogrnuti sablasnim crvenim svjetlom, „veliki svećenik“ jakim zahvatom, popraćenim zazivanjima i zaklinjanjima, uzima šalicu ispunjenu „protumisnim vinom“ i škropi publiku „svetom metlicom“. Čovjek, koji je tako proslavio svoj okultni početak jest bivši terapeut Joseph Dvorak (60). „Protuvino“ koje istječe iz njegova pojasa i pojasa njegove maskirane „ministrantice“ i cijedi se u zdjelu za salatu jest mokrać. Ovaj obred „crne rock mise“ završava Baude-laireovom pjesmom „Budi hvaljen, soton, koji si vladao nebom, a sad u tišini snivaš u paklu“. Kad je jedna skupina protestantskih fundamentalista (piet-kongs) pokušala zapriječiti izvođenje ovog „spektakla“, Dvorak je izjavio da je to protestitral, jer „kad papa opet izgoni đavla... tada baš ja (kaže bivši sjemeništara Dvorak) ustajem i nudim mu đavla“. Poslije ovoga Dvorak napušta svoj bečki zavičaj. Prije nekoliko mjeseci nastupio je u Njemačkoj na televiziji braneći satanizam kao svjetonazor.

Sado-Maso-Happenings

Dvorak je sa svojim sadističko-mazohističkim događanjima inspirirao Otta Mühla (1925.) – AAO (AAOBLP -Aktionsanalytische Organisation bewusste Lebenspraxis – Mühlkommen- 1972/73. – zajedništvo stanovanja u promiskuitetu, gdje je „disati, uzdisati, vikati, tjelesno se dodirivati, važnije nego govoriti...“ Danas su takve zajednice nestale). Budući da se Dvorakovo nastojanje da za vrijeme svojih predstava kod publike probudi agresivne i orgastičke osjećaje, koji bivaju opisani kao pokušaj godine na sotskom tržistu, postavlja se pitanje po kojem se mjerilu treba ravnati. Nasuprot svjesnog zaustavljanja u tami orgijanja kao kod Crowleyevih nasljednika (Thelema-volja) i kod Wicca kružoka (Alister Crowley /1875-1947/ – obnovitelj vještičarstva i otac neosatanizma u Engleskoj, O.T.O. – „Ordo Templi Orientis“. Osnovao je đavolsku opatiju na Siciliji, gdje je održavao sotske obrede), Dvorakovi obredi sadrže veliku količinu provokacije ne pokazujući nimalo straha od javnosti. Katoličku misu drži perverzijom, izrugujući njezin smisao i obrede. Kao bivši sjemeništara, u očima satanista postaje „valjan i pozvan“ da slavi „crnu misu“. Međutim ideja mu nije nova ni uspješna,

Rock'n roll je postao nezaobilaznim dijelom suvremene civilizacije, kulture i životne svakodnevice. Zato bi bilo bespredmetno osuđivati ga općenito, jer on ima mnogo pozitivnih strana. Ima, međutim, pojedinih smjerova tog glazbenog pravca, koji zlorabe glazbu i destruktivno djeluju na mlade. Radi se o tzv. „crnom“ rocku, koji ne može bez droge, koji promiče satanizam, pa se može slobodno reći da takav rock vodi mlade ljude pravo u pakao. O pojedinim predstavnicima i skupinama tog pravca piše naš suradnik.

jer su i drugi zamjenjivali tradicionalno poznati smrad sotone, tj. miris sumpora sa zadahom i smradom urina.

Početak heavy metala nazvan hardrock bio je još 60-ih godina, a nastao je širenjem „gitarских urlika“ i trajnog ponavljanja monotonih ritmova kod nekadašnjih grupa „Cream“, „Led Zeppelin“, „Deep Purple“. 1967. pojavljuje se Jimi Hendrix, egzotično stilizirani crnac koji izaziva prijelom s dotadašnjom tradicijom, koristeći neobične akorde gitare, za koje nitko do tada nije ni mislio da postoje. U pozadini njegove glazbe nije bila u pitanju glazbena nesposobnost, već naprotiv, vrlo često dobro promišljena skladba i još bolje smišljene stimulacije. Nije se ni u kom slučaju radilo samo o ekstatičnom stanju niti namjerno predviđenom djelovanju u smislu kretanja donjih dijelova tijela. Radi se naprotiv o jednom posebnom načinu izražavanja u kojem glazbenici koji sviraju za mlade i mlada publika postaju pokret koji odbacuje „jednotonski jednodzvučni svijet odraslih“.

Osjećaji i tjelesnost

Iskustva koja se izazivaju i potiču kroz glazbu, nisu prvotno usmjerena na razmišljanje, nego naprotiv na osjećaje i tjelesnost. Zato se često tinejdžeri organiziraju u rock zajednice (rockfan communities). Pojmovna i druge analize potvrđuju da neobično tvrda, bučna glazba postaje medij artikuliranja i komunikacije, a za posljedicu ima to da normalni govor gubi svoju komunikacijsku ulogu. Uspon i potrošnja rock glazbe postaju simbol distanciranja od vrijednosti institucija postojećeg društva. To alternativno traženje smisla pokazuju obraćenici od rocka, nekadašnji heavy metal fansi, koji poput Bañola optužuju rock glazbenike da su ovisnici o drogi, štovatelji sotone, homoseksualci, skloni mnogim seksualnim izopačenostima, u principu pobunjenici, kriminalci i anarhici koji ustaju i protiv „civilnog“ i protiv „vojnog“ društva (Fernando Bañol, 1987). I drugi poput Bäumera 1984., Kocha 1986., Battiste 1986., ističu slične stvari i počesto udaraju po rock glazbi u namjeri da nekako isprave te zablude. ▶

Slika iz časopisa „Das Neue“ 9/94

TREND OVI

Revolucija proizišla iz hard rocka, a uperena protiv tradicionalnog glazbenog djelovanja, sastoji se u namjernom ritmičkom djelovanju na motoriku mladih.

M. Jung je s obzirom na čudno obojene glave i prsteničice upozorio da oni zapravo upućuju na „zadnji stadij europske glazbene kulture“, tj. koncertnog djelovanja i postojanja. To znači da je glazba iz nekada sjedeće i mirne publike preokrenula istu u pokret i osjećaj. Trajnoponavljajući ritmovi, kao koračnice ili pjesme, služe kako bi oslobodile kontrole i uvele određenu koordinaciju pokreta tijela. Za rockere su tradicionalni, tzv. društveni plesovi bili ograničena izraza i osjećaja života i životnih problema, bili su ustvari u službi socijalnog uspona postojeće strukture. U svojoj renegatskoj antirock revnosti Bañol ide tako daleko da ističe kako najveća opasnost ne proizlazi iz tekstova, nego upravo iz ritmova, upozoravajući da treba vidjeti stvarne poruke, koje su skrivene i usmjerene, ne samo da pobuđuju najniže instinkte, nego kaže on, kod trudnih žena mogu užasno izobličiti fetus.

Bujajuće poruke

Poruke koje djeluju poput bujice, trebaju biti pročitane otpozadi (back masking) i neprimjetno ući u psihi sluhatelja, koji se njiše u ritmu, i tako pripremiti mjesto gospodaru tame. Očit primjer su za to pjesma grupe „Queen“ „Another one bites the dust“, koja odsvirana otpozadi glasi „I start to smoke marihuana“ (Počinjem pušiti marihuanu). Još očitiji je primjer pjesma grupe „Led Zeppelin“ „Stairway to heaven“, što odsvirano backplayingom znači „I live with Satan“ (Živim sa Sotonom). Nema sumnje, radi se o podsvjesnoj manipulaciji ljudskim osjećajima. Međutim, ocjene u vrednovanju backmasking tehnike se razilaze. Uz već spomenute obraćenike, također i W. Weirauch 1987. upozorava kako se mora platiti skup danak preslobodnim izrazima, iznoseći primjer grupe „Venom“, koja u pjesmi „Possessed“ kliče: „Pijem svećenikove bljuvotine i vodim ljubav s umirućom kurvom.“

„Rock jeze“

Mnogi poznavaoци se slažu u jednom, a to je da je istinski okultni rock počeo s grupom „Black Sabbath“, početkom sedamdesetih godina, s njihovim vodom „Luciferovim draganom“ Ozzy Osbournom, s pjesmom „Mr. Crowley, I wanna know what you meant“. Ritual i show na pozornici u kojem Osbourne, navodno treba piletu otkinutu glavu (pile je simbol djevojk) ilustriraju kao kontrast svu dubinu

i opasnost okultnog rocka u usporedbi s predstavama i pjesmama o ljubavi kasnohipijevskog naraštaja. T. Kneif, kao poznati glazbeni stručnjak, ovaj preokret u sotonsku glazbu vidi kao paralelnu liniju rocka. Cijeli ovaj val sa svojom provokativnom blasfemijom morao je izazvati protivnu reakciju kršćanskih sredina, posebno onih fundamentalističkih, koje su na neki način zahtijevale sveopći obračun, sa mladenačkom subkulturom.

Međutim, općenito uzevši, pravih satanista na području heavy metala ima oko 2%. Rastuća agresivnost jezivog rocka ili rocka užasa (definicija T. Kneifa), i demonstriranje nasilja na pozornici u sljedećem razdoblju popraćena je rastućom primitivizacijom glazbe, koja se pokazuje sve manje atraktivna bez scenskih okvira. U kasnim izdanjima hard rocka kao black speed i trash metal susrest ćemo se s kratko odsječnim tonskim izrazima (staccato) uz piskavi ričući glas pjevača, s gotovo nikakvom tehnikom sviranja kod gitarista, uz sve jaču težnju k ubrzanju ritma. Bubnjar postaje životinja s kondicijom bombe, čija je zadaća samo što češće i što brže udaranje po bubnjevima. Spominjemo show Alice Cooper i grupe „Kiss“ koji, namazani šminom, podsjećaju na pokladne prizore, omogućujući publici izživljavanje u horror i pustolovnim maštanjima. U ovom grčevitom traženju subverzivnog neće biti pošteđena niti jedna tabu zona. „Kiss“ uvodi runske znakove ♀♂. S.A.D.O. iz Berlina nastupa s primitivnom s rabijatnom pornografijom, koju po snazi brutalnosti može nadići jedino smrt od napalm bombe. Ukratko, radi se o uvijek iznova kombiniranim kombinacijama koji teže seksu, sadizmu i sotonu.

Buka kao bijeg

Konačno, treba postaviti pitanje radi li se ovdje o satanizmu kao svjetonazoru koji je protivan kršćanstvu? Primjetno poistovjećenje s negativnim je ambivalentne naravi. Ako društvo tzv. punkerima uskrati perspektivu, budućnosti, tj. smanji šanse za izobrazbu, rad, moglo bi proizvesti još daleko užasnije opisivanje osjećaja slabosti, rušilački bijes, već prisutan kod različitih metalaca (heavy metal covers). Radi se o mržnji i destrukciji kod mladih u odnosu na društvene strukture, koja je izražena u dronjavoj odjeći (dronjcima) i jadrnoj glazbi.

Mnogi vide metalce jedino kao urličuće, znojne i smrdljive disco-majmune na pozornici, koji svakim danom sve više propadaju. Uz smrdljive punkere, tu su i učenici i učitelji iz dobrostojećih sredina, koji kao vjerni sljedbenici metalaca ne

traže nikakav socijalni uspjeh, nego na trenutak pokušavaju zaboraviti svakodnevnne probleme s posla i škole.

Mnogi mladi naprosto ne primjećuju da ovi glazbenici često nose zarazu nasilja i okultizma. Vjerojatno je kod mladih i djece putem TV-nasilja nastupilo otupljenje osjećaja. Tom je također razlog nasilje i horror, okultno i lascivno na tržištu zabave za mlade – na videu, u krimićima, u proizvodnji igraćaka, odjeće, itd. Toga onda nije pošteđen nitko, a one koji proizvode zabavu zanimaju samo tržište i profit. Roman „Egzorcist“ prodan je u SAD u više od 6 milijuna primjeraka, a 1973., kad se pojavio film, bili su pred kinima redovi dugi više stotina metara, posebno mladih. W. Blatty izjavljuje 1987. da je to znak da se mladi ljudi odvrću od ekstremnog znanstvenog materijalizma k misticizmu.

Tržište zabave i industrija zabave

Proizvođači zabave jednostavno preuzimaju pretpostavke i ideje mlade generacije i onda ih serviraju istima, potičući ih tako u slijepom krugu na daljnju potrebu negativne identifikacije, težnje k okultnom, nasilju, otpadničtvu od društva. Obraćenici od rocka vide u tome urotu. Tako Bañol kaže: „Neka oni (metalci) idu kući brojiti svoje ploče (...), a s tim jasno i povelik broj demona koje imaju u kući“. Zato za njega nije dovoljno samo ne slušati rock, nego ga treba egzorcirati, uništiti ploče i vrpce. Moguće je ovdje da i fundamentalisti dijelom pretjeruju, te s obzirom na poimanje davla čine semantičku grešku. Oni ustvari vide sotonu kao osobnog protivnika Boga, dok je na sceni rock glazbe taj pojam prisutan u pomanjkanju granica pristojnosti u seksualnom nasilju.

Hrvatin Daleković

P.S. Upozoravamo na korisnu literaturu o satanizmu i okultnom rocku: BATTISTA U., *Satanismus in Hardrock – Heavy Metal; Materialdilemma* EZW-Texte, 7/1985, 202-205; BAER H., *Rockmusik auf dem Weg zur Hölle, Jugend & Gesellschaft*, nr. 4 (August) 1988, 3-5; BAUMGARTNER H. M., (Hrsg.) *Verführung statt Erleuchtung – Sekten, Scientology, Esoterik, Patmos*, Düsseldorf 1993, 57-58; BAUMER U., *Wir wollen deine Seele, Rockszene und Okkultismus*, Christl. Literatur Verbreitung, Bielefeld 1986; BOSCH J., *Para conocer las sectas*, Ed. Verbo Divino, Estella-Navarra 1993; FUNKE K., *Heavy Metal, Erste Auskunft „Sekten“* (Lexikon), Benno, Leipzig 1994, 76-77; GASPAR H. – MÜLLER J. – VALENTIN F. (Hrsg.), *Lexikon der Sekten, Sondergruppen und Weltanschauungen*, Freiburg 1990; GROH A., *Rockmusik im Zwielicht*, EZW-Texte, 1/1989, 355-357; HAAK F. W., *Europas neue Religionen. Sekten, Gurus, Satanskult*, Zürich 1991

MISIONARI, IMATE RIJEČ...

Distancirani kršćani

Kršćane koji imaju samo rijedak, prigodničarski i povremen kontakt s crkvenom zajednicom Karl Rahner je nazvao „distanciranim kršćanima“. Takvima možemo nazvati i naše ljude koji rijetko ili nikako ne dolaze u crkvu, ni na hrvatsku niti na njemačku misu. Koliki je otprilike postotak takvih na području Vaše misije, zašto se, prema Vašem mišljenju, nisu uključili u misijski život i, imate li ikakva kontakta s tim „distanciranim“ hrvatskim katolicima?

Ljudevit Jeđud,
Hannover

„Kršćani krsnog lista“

Pojava „distanciranih kršćana“, kako Karl Rahner naziva kršćane koji imaju samo rijedak, prigodničarski i povremen kontakt s crkvenom zajednicom, prisutna je u svim župama pa tako i u našim misijskim zajednicama. Susreo sam se s njom već u domovini u vremenu župničke službe u Zagrebu i Splitu. Činjenica, da je crkva bila najposjećenija na Božić i Uskrs, da su nerijetko bake dolazile moliti za krštenje svoje unučadi, a nemali broj zaručnika koji su bili samo kršteni kucao na vrata župnog ureda, potakla me da sam pripremio knjigu „Vjera tvoga krštenja“ – pouke o vjeri za odrasle, (dva izdanja).

Uči u zatvoreno svetište druge osobe i napipati razloge pojedinačne distanciranosti vrlo je teško. Čovjek kao slobodno biće obavljen je tajanstvenošću. No, svaki čovjek osjeća životnu potrebu da bude s drugima. On od drugih prima i drugima daje. Po mom mišljenju, prvi razlog stava „distanciranih kršćana“ nalazi se u siromaštvu vlastitog kršćanskog identiteta. Ako vjeru krštenja ne prati kršćanski odgoj i kršćanski primjer života roditelja i obitelji, vjera u takvom kršteniku ne dozrijeva. Zasiurno su ateistička propaganda te borba za kruh u komunističkom uređenju u tom procesu imali veliki upliv.

Drugi razlog, posebno prisutan u našim misijskim zajednicama kao i kod mnogih iseljenih iz rodničkih župa, vidim u jazu između „nekoć“ i „danas“. Naime, vjera se ipak pojavljuje u ruhu prošlosti. Za površnog vjernika ona se pričinja kao sama prošlost, kao nekadašnji oblik življenja. Svi crkveni naponi oko posadašnja i „novog lica Crkve“ samo učvršćuju sumnju da se grozničavo želi prikazati kao nešto današnje što je u stvari ipak prošlo i nekadašnje. Ovo je posebno prisutno u ljudi koji iz sela dolaze u grad. Nastanjuju se u prostoru napretka i budućnosti pa tradici-

ju doživljavaju kao dotrajalu stvar. Vjera vezana uz tradiciju ne pruža prostor traženja smisla života u osiromašenoj duši. Gladni materijalnih dobara i standarda imaju druge interese i ne uključuju se u život vjerničkih zajednica.

Koliki je otprilike postotak takvih na području ove misije teško je odgovoriti. No, trend vremena i ne/prilike u domovini čine i u ovom jedan pomak naprijed. U župnim uredima susrećemo „kršćane krsnog lista“. Susret obogaćuje. Vjerujem, ne samo informacijom.

Deset posto na misi

Ivan Križanović,
Esslingen

Vjernički život je vidljiv i po dolasku u crkvu, i kao takav jedno od mjerila života Misije. On se prikazuje u zajedništvu vjernika od 5550 brojčano (biskupijske brojke) i dolaska u Crkvu od 700–1100 (10–20%). Uzmem li veliki broj onih koji Crkvu promatraju kao servis, a takvi se ponašaju kao podmornice, jer se samo pojavljuju pri potražnji sakramenata i sl., a iza njih stoji duga obiteljska tradicija i pristupu Crkvi ne u smislu zajedništva, nego karakterom „potrošačkog društva“.

Preveliki i prebrzi su procesi zadnjeg vremena (rat, izbjeglištvo, gubitak povezanosti-prijateljstva, politički i ekonomski prevrati, neispunjeno političko i religiozno iščekivanje i sl., a oni su sadašnji znak čovjeka, vjernika, Hrvata. I ako se obazrem samo na one „otuđene Crkvi“ tada su i kontakti vrijedni, a oni se često pojavljuju kao: prigodnice uz slavlja, slučajno ili u potražnji za „izvorom života“ istih. Pastoral s njima je tek moguć kad osjete „glad i žeđ“ za nadomjestak gubitka sreće i za njom podu.

Popratni znaci današnjeg vremena su socijalne prilike naših Hrvata. U svojoj naravi oni su dobri radnici i sa zadovoljstvom uzorni skrbnici – staratelji obitelji. Zado-

voljni s ovom činjenicom vrte se u krugu straha izgubiti već stečeno, odnosno zatajiti u slijedu navika obiteljske tradicije, a izvana pritešnjeni iscrpljivošću i zahtjevima poslodavca te osjećaju da će u Crkvi i svećeniku naći razumijevanje i opuštenost, utjehu i zagovornika, voditelja i izbavitelja, sveznanstvenika i svemoćnika, što istovremeno pokazuje vjersku određenost u proživljenost i razumijevanje Crkve.

„Dolaziš iz Jugo-kluba?“

Ivan Barišić,
Kassel

Misija Kassel s prognanima i izbjeglicama broji preko 2.000 članova.

Za nedjelje slavimo mise u Bad Hersfeldu, Eschwegeu i Kasselu, na kojima bude oko 600 sudionika. Dakle još uvijek su dvije trećine „distanciranih kršćana“, koji se neredovito pojavljuju u Misiji, možda ponekad ili nikako na misi u crkvi.

Zašto?

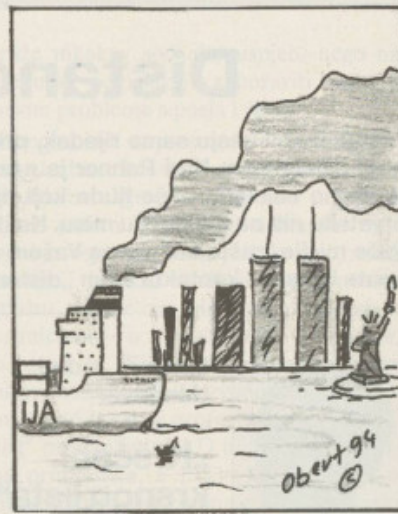
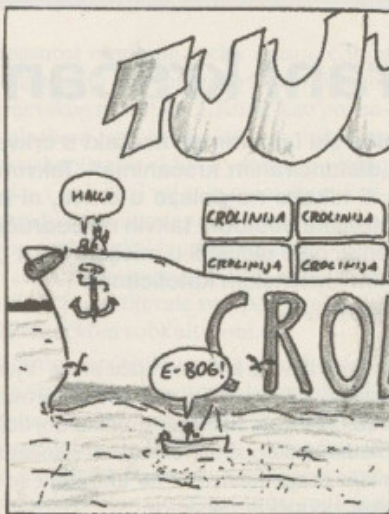
Na temelju prigodnih susreta s nekima od distanciranih moje mišljenje je:

Većina distanciranih su djeca s očevima i majkama, koji su u starosnoj dobi između 45 i 60 godina. Ti očevi i majke su u mladosti provedenoj u domovini pritiskani okrutnošću komunizma, a tradicionalno, pa i skriveno su pristupali sakramentima i nisu imali dovoljno snage, da svoju osobnu vjeru posvjedoče. Siromašni i tako shrvani prije 20 ili 25 godina morali su napustiti domovinu, da bi došli do kruha svagdašnjeg. Na Zapadu su upali u potrošačko društvo, ali se i uvjerali da na temelju rada mjesečnim primanjima mogu umnažati svagdašnji kruh. S umnoženim zemaljskim kruhom ostaju zatvoreni, distancirani i nezadovoljni, jer još uvijek prečuju, da je Isus Kruh s neba, koji želje utažuje i hrani kruhom mira.

Ponekad se distancirani nadu u prostorijama Misije i nerijetko osjete nekršćansko pitanje od „kršćana katolika“: Gdje si bio prije, dolaziš iz Jugo-kluba? I onda oni: nesmišljeni, distancirani kršćani, gube i hrabrost, da prijeđu crkveni prag, jer osjećaju da ih vreba prigovor: „Gdje si bio prije?“ Mislim, da bi nas „kršćane-katolike“ trebalo reevangelizirati, da dopustimo distanciranim da se obrate, da budu osnaženi i da prijeđu crkveni prag.

Svećenik bi morao sveč prisutnima puno toga učiniti i poput Isusa više se posvetiti traženju i na ramenima nošenju distanciranih.

MARKO OBERT

OTVORENO – MONS. VINKO PULJIĆ

Koliko je Hrvatskoj stalo do Hrvata u BiH?

– Čini se da je ono (rusko pravoslavno izaslanstvo u Sarajevu) jasno pokazalo kako stoji iza pravoslavlja, ali u promotivnom smislu. To se nekako spaja s prisutnošću ruskoga bataljuna u gradu. Oni misle da će to dugo trajati i da će dugo ostati. Bojim se da stoje i iza srpske politike na ovim prostorima.

– Užasne su bile te profilerske rabote na račun maloga, ugroženog čovjeka. Mislim da će se jednoga dana znati istina i o blokadi Sarajeva.

– Oni koji su bili dužni zastupati svoj narod i braniti njegova prava, ne mogu prebacivati svoju odgovornost na druge. Oni će pred povijesću odgovarati za tragediju našeg naroda na ovim prostorima.

– Prije rata u Sarajevu je bilo više od 130 predstavništava hrvatskih tvrtki, a samo je desetak njih imalo na čelu hrvatske direktore. Nažalost, hrvatska država i hrvatska vlast nisuimalo zainteresirane nešto učiniti. Ne samo novčano. Poslove ne daju Hrvatima, a ekonomski problemi Hrvata u Sarajevu, pa i šire, mogli bi se vrlo lako riješiti. Zato otvoreno pitam koliko je Hrvatskoj uopće stalo do Hrvata?! Tko misli da je pogođen mojim pitanjem, neka odgovori.

– Stvari se nakon vašingtonskog sporazuma počinju (u Sarajevu) perfidnije raditi. Prije je to bilo otvorenije. Provođi se islamizacija grada, učvršćuje se jednopartijski sustav (SDA).

– Na prostorima BiH Crkva je jedina sačuvala identitet Hrvata-katolika, hrvatski jezik i kulturu. I zato je potrebno da se barem u hrvatskom Saboru ne pljuje po njoj. („Globus“, 27. 5. 1994.)

FRANKFURT

Croatia u okružnoj ligi

Hrvatski igrač Pestić elegantno je prešao suparnika Ketnera

Foto: „Neue Presse“, 3. 6. 94

Sportsko društvo Croatia Frankfurt, tj. nogometni klub s istim imenom, plasiralo se u viši krug natjecanja, u frankfurtsku okružnu ligu (Bezirksliga),

pobijedivši u odlučujućoj utakmici FC Kalbach s 2 prema 1. Golove su postigli Radoš i Džidić. Momčadi Croatie srdačno čestitamo.

POŽEGA Vjenčanje u domovini

Vedrana i Tomislav Tomić iz misije Hanau/Fulda sklopili su sakrament ženidbe 1. siječnja 1994. u požeškoj crkvi presv. Trojstva. Usred brojnih prognaničkih i izbjegličkih vjenčanja u tuđini, oni su svoju bračnu zajednicu odlučili posvetiti u Tomislavovoj rodnoj župi. Kud hoćete ljepšeg primjera, dragi mladi prijatelji, od ovoga?! Zov domovine neka nadjača zamamne sirene tuđine! M. Kovač

REPORTAŽA

Hrvatski Frankfurt na Azurnoj obali

Piše: Anto Batinić

Croatia Ensemble iz Frankfurta posjetila je Hrvate u Lyonu i Nici. U Nici je upriličen koncert hrvatskih plesova i pjesama iz Hrvatske i BiH.

Hrvatima još uvijek nije lako ući u Francusku. Potrebne su im dakako vize. Ali, ima više vrsta viza, a sitničave službenice u francuskom konzulatu u Frankfurtu neće vam uopće dati vizu niti na samo tri dana, ako nemate njemačku boravišnu vizu. Propisi su propisi, kažu, makar im pokazali i svećeničku iskaznicu i makar ih uvjeravali da se nalazite na popisu od četrdesetak ljudi, koji organizirano idu autobusom i vraćaju se za tri dana. Uzaludne su bile i kasnije intervencije i prosvjedi – vizu nije mogao dobiti ni svećenik niti nekoliko hrvatskih mladića i djevojačica. Pokazalo se da razlog nedavanja viza nije baš samo u propisima, nego u strahu da ne bismo ostali u Francuskoj?! Šteta što Hrvatska nije bila neka francuska afrička kolonija, jer bismo u tom slučaju puno lakše mogli ući u tu državu koja se hvali svojim otvorenim granicama.

Zaprosio djevojku u autobusu

Granice su međutim bile doista otvorene. Članovi **Croatia Ensemblea** s klapom **Ferali** krenuli su u petak ujutro, 20. svibnja, iz Frankfurta i nisu imali nikakvih poteškoća pri ulasku u Francusku. U autobusu je vladalo izletničko ozračje. Vlatko Bošnjak je nervozno stiskao u ruci prekrasan buket crvenih ruža. Onda se ipak konačno ohrabrio, prišao mikrofonom i drhtavim glasom zaprosio ruku svoje drage Olivije Lacković. Za nju je to bilo ugodno iznenađenje, dok su svi prisutni gromoglasno pozdravili taj potez. Svadba se s nestrpljenjem očekuje.

U Lyonu nema hrvatske ulice, ali ima Hrvata

Za mnoge je to bio prvi susret s lijepom Francuskom, sa zelenim krajolicima i uredno obrađenim oranicama. Nakon osam sati vožnje stigli smo u Lyon. Nije baš lako naći Rue Laporte 20, gde se nalazi sjedište hrvatske katoličke misije. Mala vozačeva neopreznost prilikom parkiranja prouzročila je neznatno oštećenje

Osvježenje u misijskoj dvorani u Lyonu

na jednom lyonskom renaultu. Hrvatski župnik u Lyonu mr. Ivo Balukčić srdačno je dočekao i pozdravio goste, koji su se mogli osvježiti u misijskoj dvorani. Članovi hrvatske lyonske zajednice pripravili su večeru i prenoćište kod nekoliko obitelji u gradu i okolici. Sutradan su svi potvrdili da im je bilo izuzetno lijepo, da su se upoznali s francuskim Hrvatima, ali da će se poznanstvo kod mnogih pretvoriti u prijateljstvo. Mnoge je začudilo kako mladi Hrvati slabo govore hrvatskim jezikom. Župnik Balukčić veli da se tomu ne treba čuditi, jer je područje misije vrlo veliko, ljudi se rijetko viđaju, a tek odnedavno imaju dopunsku školu na hrvatskom jeziku. Ni u Lyonu nije bilo lako biti Hrvatima za vrijeme jugoslavenskog komunističkog režima. Ovdje ćete naći ulicu s imenom Key Serbie, kao i u Cannesu, ali nigdje nema hrvatske ulice. Taj natpis bio je često skidan za vrijeme žestoke srpske agresije na Hrvatsku i BiH, pa ga je policija morala podići navise, kako se ne bi mogao dohvatiti. Mission Catholique Croate u Lyonu, s podružnicama Grenoble, Chambéry, St. Etienne, ima oko 2500 hrvatskih katolika. Ima Hrvata iz raznih krajeva Hrvatske i BiH. Većinom su radnici, a mnogi su vrlo dugo u Francuskoj, bilo kao politički ili ekonomski emigranti. Misija izdaje povremeno i svoj list „Put – Le Chemin“ i nedjeljni liturgijski listić „Dan Gospodnji“. Nada se da će dobiti prikladniju i veću dvoranu za zajedničke sastanke i proslave. Kad smo toga dana napuštali

Lyon zadivila nas je veličina toga grada. Mnogi su požalili što nisu ostali dulje i bolje ga upoznali.

Zavičajna čežnja u Nici

Putovanje prema sunčanom jugu, u Provence. Hrvatska zastava, razvijena na zadnjem staklu autobusa, upadala je u oči brojnim Francuzima koji su hitali na jug za duhovske blagdane. U autobusu veselo. Skupina se sinoć popunila, jer je Thomas Kosmidis stigao zrakoplovom s izleta iz Amsterdama. Nakon pet sati vožnje stižemo u Cannes na Azurnoj obali. Upravo je u tijeku glasoviti filmski festival. Nakon krakog zadržavanja kod kuće dra Lucića, idemo za Nicu. More azurno modro. Ljudi se već sunčaju na plažama, a neki se i kupaju. Usred Nice nas je dočekao vlč. Petar Lovašen, voditelj hrvatske katoličke misije u Nici. Dvorana Ivana don Bosca učinila se malena i neugledna. Iskrane su stvari i garderoba. Nakon napornog putovanja dobro su došli veliki sendviči i osvježavajuća pića. Do osam sati iskupilo se stotinjak Hrvata iz Nice i okolice, pa je koncert mogao početi. „Lijepu našu“ predvodio je kompletni Ensemble Croatia s klapom Ferali, a prihvatili su je svi u dvorani. Nakon što je vlč. Lovašen pozdravio goste i sve nazočne, uslijedilo je dinamično veselje, sastavljeno od raznih hrvatskih plesova i pjesama. Svaki ples izveden je u tradicionalnoj nošnji kraja odakle potječe. Veliki pljesak dobili su ►

REPORTAŽA

„Baranjski plesovi“, „Diri dika“, „Bunjevačko kolo“, „Prigorski plesovi“, „Slavonsko kolo“, ali također i drevne klapske pjesme u izvedbi „Ferala“, bile one iz Dalmacije, Zagorja, Slavonije, pa i iz Bosne. U stanci priredbe požalio mi se jedan travnički Hrvat što nema nijedne pjesme iz hrvatske Bosne i uvjeravao me da je neće ni biti. Kad je dvoranom odjeknula „Bosno moja, divna mila“, skočio je od radosti. Ali, ne samo on. Kasnije su nam naši vozači rekli da su prenočili kod jednog Muslimana iz Bosne, velikog prijatelja Hrvata, koji je zaplakao od radosti kad je čuo tu pjesmu. To je, inače, jedan od najbogatijih ljudi u Nici. Mladi Hrvati Nice uključili su se u program dvjema recitacijama koje su izveli Lucija Rodin i Mario Žižić. Gledatelji su srdačno pozdravljali svaki nastup, a nakon službenog programa i oni su se priključili plesu, koji se razvio u dvorani. Već je bilo kasno, kad su domaćini tražili svoje goste i vodili ih na prenočište i večeru svojim kućama.

U nedjelju, 22. svibnja, bila je puna kapelica sv. Ivana don Bosca u Nici u kojoj Hrvati slave misu. Ponovno su pjevali i svirali gosti iz Frankfurta, a duhovsku misu je predvodio i propovijedao fra Anto Batinić, urednik frankfurtske, „Žive zajednice“. Potom je slijedio zajednički ručak u jednom obližnjem hrvatskom restoranu. I ponovno pjesma. Iz srca, iz duše, kao odjek neutažive zavičajne čežnje. Neki su nakon toga posjetili Monaco, a neki otišli na kupanje. Naši ljudi primili su nas i te noći ponovno pod svoj krov, te nas sutradan rano ispratili na petnaestsatno putovanje do Frankfurta. Jedan od ciljeva ovog posjeta, kojeg je organizirala Croatia Ensemble, bilo je upoznavanje i suradnja mladih i starijih Hrvata iz Njemačke i Francuske. Sklopljeno je zajedničko, ali i brojna pojedinačna prijateljstva. Najzaslužniji za uspjeh ovog posjeta su dr. Josip Lucić, utemeljitelj i dugogodišnji voditelj i koreograf folklorne skupine, te sadašnji voditelji Irena i Goran Balić. Vlač. Lovašen pozvao je goste iz Frankfurta na proslavu 25. obljetnice misije na jesen sljedeće godine. Tomislav Čosić je ipak uspio šarmirati prelijepu Luciju iz Nice i već razmišlja što će joj pisati. Prve pismene zahvale iz Njemačke već su otišle poštom za Nicu. Među prvim će ih dobiti Mato Kovačević s kćerkom Magali, koji je ugostio troje gostiju iz Frankfurta i podario im cijelo to vrijeme. Što je drugo hrvatski Frankfurt mogao reći hrvatskoj Nici, osim: dolazimo i dogodine. ■

Gosti i domaćini zaplesali su skupa nakon predstave

Klapa „Ferali“ u Nici

LYON

Prva pričest i krizma

Na poziv voditelja Hrvatske katoličke misije Lyon-Chambéry vlač. Ive Balukčića, svećenika vrhbosanske nadbiskupije, zaderski nadbiskup koadjuter Ivan Prenda pastoralno je pohodio ovu misiju od 27.–31. svibnja. U sklopu ovog pohoda nadbiskup Prenda je obišao više mjesta i imao susrete kako s našim ljudima koji žive i rade na ovim prostorima tako i s crkvenim dužnosnicima. Nadbiskup Prenda najprije je u subotu 28. svibnja pohodio lyonskog kardinala Alberta Decourtray-a u njegovoj rezidenciji na Fourvière-u. Suretu su bili nazočni Raymond Chenet, nadbiskupijski delegat za pastoral stranaca i voditelj hrvatske katoličke misije vlač. Balukčić. Kardinal se zanimao za sadašnje stanje u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini te o mogućnostima uspostave trajnog i pravednog mira. Nadbiskup je kardinala izvijestio o naporima koji se ulažu s hrvatske i crk-

vene strane da dode do toliko željenog mira i povratka svih prognanih i izbjeglih sa svojih ognjišta. Potom se zahvalio kardinalu i lyonskoj Crkvi za sve što su kroz 24 godine činili za našu misiju te je zamolio da i nadalje pomažu rad ove misije. Na koncu susreta nadbiskup Prenda čestitao je kardinalu nedavni prijem u francusku akademiju što je veliko priznanje za kardinala i za francusku crkvu. U nedjelju 29. svibnja nadbiskup je krizmao devetnaestoro mladih ove misije te podijelio prvu sv. pričest. U svojoj propovijedi nadbiskup je pozvao ove mlade kao i njihove roditelje, kumove i sve prisutne da i u tuđini ostanu vjerni Bogu i Crkvi kao i svom hrvatskom narodu te da misle i na povratak. Poslije svete mise roditelji krizmanika i prvopričesnika pripremili su ručak za sve prisutne. Na koncu objeda polaznici Hrvatske dopunske škole iz Lyona i Chambérya izve-

Lyonski prvopričesnici i krizmanici '94.

li su prigodni program u povodu Dana državnosti Republike Hrvatske. U sklopu ovog programa nadbiskup je govorio o sadašnjim događanjima u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini kao i tome da treba imati povjerenja u sadašnje čelnike našega naroda i ne nasjedati onima koji žele unijeti razdor u naš narod te ga iznutra oslabiti.

Sutradan, nadbiskup je pohodio Ars, Taizé i Cluny. U gradu svetoga župnika arškoga služio je sv. misu, razgledao župnu kuću u kojoj je živio sv. Ivan Vianney te razgovarao s ravnateljem velikog međunarodnog svećeničkog centra koji je u izgradnji. Također se susreo i s franjevcem V. Em. Farine, organizatorom mnogih dobrotvornih akcija našem narodu. Potom je msgr. Prenda obišao i

međunarodni ekumenski centar mladih u Taizéu gdje je razgledao molitveno – meditativni kompleks te prostor za prihvati i smještaj onih koji dolaze ovamo. Na povratku u Lyon nadbiskup je navratio u Cluny, nekada slavnu opatiju iz koje je krenula velika Clunyeva reforma Crkve. Od nekada najvećeg kompleksa kršćanstva ostale su mnoge ruševine a ono zgrade koje nisu poružene namijenjene su drugoj svrsi. Cluny je danas pokazatelj kako su nisko bili u povijesti pali oni koji bi nas danas htjeli učiti kulturi, suživotu i vjerskoj toleranciji. Istog tog dana nadbiskup je našao vremena da pohodi dvije naše obitelji iz Bosne i Južne Hrvatske. Time je posvjedočio koliko mu je stalo do jedinstva našega naroda o kojem je puno govorio u susretima s našim ljudima.

Ivo Balukčić

MOŽDA NISTE ZNALI

– da je vrhbosanski nadbiskup Vinko Puljić iznio nedavno podatke o stradanju svoje nadbiskupije: od 528.000 katolika, koliko ih je u nadbiskupiji bilo prije ovog rata, ostalo je u svojim župama 130.000 do 150.000. Prije rata je s vjernicima radilo 140 dijecezanskih svećenika i 200 franjevac, te 400 časnih sestara, a sada ih je ostalo samo jedna trećina. Od 144 župe, Srbi su okupirali 66 župa (45,8%), a Muslimani su uništili 40 župa (30%). Ostala je, dakle, samo jedna trećina vjernika, a većina njih se nalazi u neprijateljskom okruženju. U sarajevskoj biskupiji, na području pod srpskom okupacijom, ostale su uzgor još samo katoličke crkve u Brčkom, Bijeljini, Palama, Rogatici i Čajniču, a sve su to župe s neznatnim brojem katolika.

– da su ruski patrijarh Aleksej II. i srpski patrijarh Pavle, u vrijeme susreta s kardinalom Kuharićem u Sarajevu, blagoslovili temeljac za novu pravoslavnu crkvu u sarajevskom naselju Grbavica, koje su Srbi okupirali još na početku rata.

– da je 2. lipnja 1994. minirana katolička crkva u Subotici, te da je pritom oštećen i franjevački samostan u kojem živi i radi 12 franjevac zagrebačke franjevačke provincije.

– da će se na ljetu pojaviti nova monografija o papi Ivanu Pavlu II. na hrvatskom jeziku.

– da u Njemačkoj izlazi odličan katolički mjesečni časopis za mlade pod nazivom „JUNGE ZEIT“, koji je vrlo sličan razvikanom „Bravo“, samo što ima katoličku orijentaciju.

OGLASI

NOVO!

Nova kazeta duhovne glazbe
Zbor HKM – Mannheim izdao je kazetu duhovne glazbe pod naslovom:

SLAVIT ĆU TE DOVIJEKA.

Kazeta pobuđuje zanimanje svojim raznolikim duhovnim glazbenim sadržajem. Osim liturgijske i umjetničke glazbe (psalmi, oratoriji, Ave Maria) na kazeti je snimljeno i nekoliko duhovnih šansona. Kazeta se može naručiti u HKM Mannheim.

Adresa je: D 6, 11, 68159 Mannheim, Telefon: 0621/151257.

Cijena kazete: 10 DM.

Odmor u Omišu – Pansion „Anastazija“

Svoj odmor i ljetne praznike provedite jeftino i ugodno na samoj obali plavoga Jadrana, u hrvatskom Omišu. Pansion „Anastazija“, Omiš, Duće-Glavica. Najave i prijave na telefon: 00385/58/861577. U Njemačkoj (Frankfurtu) se možete najaviti i na telefon: 069/764 046(Škarica). Iz pansiona imate izravan silazak na plažu. Moguće je napraviti izlete brodom na okolne otoke. „Anastazija“ vas srdačno poziva i željno očekuje.

PISMA

Sehr geehrte Damen und Herren,
da ich mich sehr für die Kroatische Geschichte interessiere und neulich mitbekam, daß Sie in den März und April Ausgaben von 1994 in der Živa zajednica diese in Deutsch abgedruckt hatten, möchte ich Sie bitten, ob Sie mir diese als Kopie an obige Adresse zuschicken könnten. Ich benötige die Artikel sehr dringend. Ich finde die Zeitung übrigens sehr interessant, und ich finde es auch toll, daß Sie deutschsprachige Artikel bringen. Ich selbst bin Deutsche und lerne seit ca. 2 Jahren die Kroatische Sprache. Ich interessiere mich sehr für dieses Land und fühle mich dem Kroatischen Volk sehr verbunden. Deshalb gehe ich auch oft dort zur Kirche.

Es dankt Ihnen im voraus für Ihre Mühe und hofft auf baldige Antwort
mit freundlichen Grüßen

Tanja Scheffler, Berlin

Došao sam

Šutiš
al' oči ti zbore.
Ruke tvoje
najnježnije priče su pričale,
a sad su tužne
u krilo spuštene.

Umuknula si kad udoše
ni riječ ne prozbori
kad me odvedoše.

Samo sam ja znao
koliko je duša tvoja patila.

I sad evo, šutiš,
a ja sam tu.
Čekala si me
i tu sam.

Sada
u zadnjem času
mogu samo zagrliti tvoju sijedu glavu
i sklopiti oči.

Marija Franjić, Rietberg

Viđenje smrti

Glas se lomi, usne liže,
zadnji mi se dani broje,
tama nesreće sve je bliže,
oči se svoje sjene boje.

Pjesme umiru, tišina nastaje,
lice moje po prošlosti luta,
duša se od tijela rastaje,
život se raspada, skreće s puta.

Vidio sam svoju smrt,
kao otrov i kao lijek,
zvala me u svoj tihi vrt,
da se odmorim jednom zauvijek.

Dalibor Perković, Mainz

Prolaznost

Bol se množi, kao kuga se širi.
Srce u rebra sve jače tuče,
lako je danas pretvoriti u jučer,
dok život leti i ne zna stati,
al' kad se na licu prva bora rodi,
tko će onda vrijeme da vrati.

Dalibor Perković, Mainz

Drage moje maturantice
i maturanti 1994.

– Smijem li Vam čestitati, Vama, našim maturanticama i maturantima?

– Na čemu?

– Mislim, u svezi s maturom, dade se na mnogo čemu čestitati. Najprije na ustrajnosti koju ste dokazivali za vrijeme čitave Mittelstufe. Onda na samoodgovornom oblikovanju takozvane Oberstufe, gdje ste poput mladog studenta izabirali predmete, kurseve, profesore, i gdje ste izborom Vašeg „Leistungsfächera“ već u zametku programirali Vaš budućni životni put. Vi ste već ovim izborom dokazali da znadete što jeste i, što je još važnije, da znadete što hoćete u životu postati. Zar nije vrijedno da Vam se na tome čestita? I konačno i najvažnije: treba Vam čestitati na položenom ispitu zrelosti. On je zbija od životne važnosti za Vas, i zato se ovaj ispit dokumentira maturalom svjedodžbom, posvjedočenjem Vaše zrelosti. Time je jednom zauvijek potvrđeno da ste uspješno završili jednu etapu Vašeg života i da... Znam što mi hoćete kazati: i da sada stojite na početku, opet na startu, na „ništici“. U gimnaziji ste bili najviši i prvi, sada, nakon položenog ispita zrelosti, postali ste najedanput najniži i zadnji. Vi, naime, morate započeti iznova ono što ste već prije mature doživljavali: konkurenciju, borbu za mjesta i pravedne ocjene. Ali sada sve ovo još intenzivnije i na jednoj višoj razini. I stvarno. Vremena za početnike nisu baš ružičasta. Tisuće mladih ljudi, sa svjedodžbom zrelosti u ruci, kucaju na vrata univerziteta ili drugih viših škola. Započinje „gužva“, i time jedna nova nesigurnost za mlade ljude kao što ste Vi. Osim toga je raširena informacija da na visokim školama ima veliki postotak onih koji nakon prvog ili drugog semestra prekidaju studij, i to ne samo radi nedovoljne motivacije ili sposobnosti, nego još više zbog toga što nedostaju mjesta za praktikum, na primjer za sprovođenje eksperimenata i vježbi u fizici, kemiji, biologiji, informatici i drugdje. Mnogi se zato vraćaju u svijet „rada i zarade“ koji doduše unosi nešto novca u vlastitu kasu, ali koji nikako ne garantira stalno i sigurno zaposlenje. To nije sudbina samo početnika studija, – brucosa. Ta

ista „sudbina“ može pogoditi i apsolvence, ljude s diplomom u ruci. Oni ne mogu preuzeti odgovornost na onom području života za koji su se spremali svojim studijem i za koji ih njihova diploma preporučuje. Zato je dobro već sada pogledati stvarnosti u oči.

Zato je korisno upoznati stvarnu situaciju, a ona glasi: da tržište rada pruža za sada jedva perspektive za diplomirane fizičare, kemičare, biologe ili geologe. Tako je npr. bilo u godini 1993. za 758 mladih kemičara samo 232 ponude za namještenje. Dakle, što je za Vas, maturante, važno već danas? Za Vas je danas važno da projektirate 3 ili 4 godine unaprijed. Za Vas je već danas važno da poznajete analize razvoja pojedinih vrsta privrede da biste se tako sačuvali od krivog izbora Vašeg studija, i onda s diplomom u ruci ostali možda bez željenog vršenja Vašeg zvanja.

Oprostite! Ja sam nenamjerno od čestitara postao brigonosilac. Vi imate potpuno pravo sada bezbrižno slaviti Vaš veliki uspjeh, Vašu maturu. Vi hoćete najprije sprovesti lijepe i ugodne praznike s prijateljima. Opravdano! A nakon praznika? Najvjerojatnije ćete započeti jednu novu etapu života, jednu etapu vlastite, osobne odgovornosti: kao student, ili kao obrtnik, ili kao namještenik, ili kao desna ruka mami i tati u njihovom uredu za turizam, ili ugostiteljstvu, ili građevinarstvu. Zar bi moja misao bila nerealna, kad kažem, da će po koji od Vas htjeti studirati u Zagrebu, u Sarajevu, Rijeci, Splitu, Osijeku...? Bilo bi to zaista lijepo! Bilo bi... samo kad bi naša Bosna i Hercegovina već jednom dobila pravedan mir! Samo kad bi se naši prognanici u Hrvatskoj konačno mogli vratiti u svoja sela i opustošene domove u Baranji, Slavoniji, u Lici i Kordunu, u Dalmaciji. Doći će jednom i do toga! Pravednost mora pobijediti! Mir mora biti uspostavljen među ljudima i narodima kako biste Vi, mlada generacija, imali budućnost: bolju i sigurniju!

Još jednom čestita i želi ugodne praznike

Vaš Josip Vinko

Krizma 1994.

OFFENBACH — Crkva u Offenbachu bila je prepuna i pretijesna te nedjelje, 29. svibnja, a svečana, misna i krizmanička, odjeća privlačila je pozornost nazočnih i prolaznika. Voditelj misije fra Josip Klarić bio je odsutan zbog očeve smrti, pa su ga te nedjelje zamijenili fra Bernard Dukić i fra Anto Batinić. Sestra Damira Gelo ravnala je izvanrednim zborom mladih ove misije. Biskup Štambuk je gromoglasno propovijedao o darovima Duha Svetoga. Sakramentu potvrde pristupilo je 64 mladih potvrđenika. Bilo ih je lijepo vidjeti. Predstavnicima mladih zahvalila je biskupu na dolasku i obećala vjernost Crkvi i domovini hrvatske iseljeničke mladeži. Fra Bernard je pred cijelom zajednicom čestitao mladima ove misije koji su na zagrebačkoj biblijskoj olimpijadi osvojili prvo mjesto. Potvrdeničko slavlje nastavljeno je u obiteljima. ■

MAINZ — U Mainzu se krizmalo čak 80 potvrđenika. U crkvu sv. Bonifacija došli su mladi iz misije Mainz (56), Wiesbadena (18) i Rüsselsheima (6). Umjesto iznenada oboljelog biskupa Oblaka krizmu je podijelio pomoćni sarajevski biskup mons. Pero Sudar. Potvrdeničko slavlje odvijalo se u ozračju vjere i zajedništva. Najviše će ga pamtiti mladi, kojima je to kršćanski „ispit zrelosti“, ali i prigoda da osjete barem dio ljepote krizmaničkog slavlja na onaj način kako se ono obavlja u domovini. ■

KARLSRUHE — Biskup iz Mostara, mons. Ratko Perić, pohodio je Hrvatsku katoličku misiju u Karlsruhe u Njemačkoj, 11. i 12. svibnja, na poziv njezina voditelja, don Ivana Plješe, krčkoga svećenika. Posredovanjem pastoralnog suradnika, Ivana Bošnjaka, a prvoga je dana prije podne biskupa i predstavnike Misije u Karlsruheu službeno primio u gradskoj vijećnici prvi gradonačelnik Ulrich Eidenmüller. Poslije pozdravnih riječi govorilo se o konkretnu povezivanju Mostara i Karlsruhea. Biskup je predložio da grad pošalje svoje izaslanstvo u Mostar i uvjeri se u konkretne potrebe pučanstva (srušene škole, ceste, bolnice, i druge javne zgrade) pa neka grad Karls-

Krizmanici s roditeljima i prijateljima u Gießenu

GIESSEN — Hvarsko-bračko-viški biskup mons. Slobodan Štambuk boravio je koncem svibnja u Njemačkoj, gdje je sakrament potvrde dijelio u više hrvatskih katoličkih misija. 28. svibnja stigao je i u Gießen, gdje je krizmao 27 potvrđenika. Bio je to lijep subotnji susret, kako pod misom, tako i poslije mise. Pastoralni suradnik đakon Mato Valjan svirao je i predvodio pjevanje. Voditelj misije fra Milan Lapić rekao je da su potvrđenici

uglavnom izbjeglice i prognanici. Zanimljivo je da na području ove misije žive i rade većinom Hrvati iz Brčkoga i okolice. Nekoliko obitelji priredilo je nakon mise svečani objed za svoje krizmanike, ali i za biskupa i svećenike. Biskup Štambuk susreo se i porazgovarao s mnogima. Njegove riječi o značenju obiteljske ljubavi i zajedništva u suvremenom svijetu zasigurno će pamtiti oni koji su se za tu prigodu našli u crkvi. ■

DARMSTADT — Odmah nakon krizme u Offenbachu biskup Štambuk morao je požuriti na krizmu u nedalekom Darmstadtu. Bilo je to jedino rješenje za voditelja misije fra Nediljka Bekana, jer je biskup Oblak otkazao dolazak zbog iznenadne bolesti. I ovdje je crkva bila prepuna vjernika. Meta brojnih fotoaparata i kamera bila su 43 potvrđenika. Imalo se što i snimiti. Biskup Štambuk je svojim nastupom

i riječima „pogodio u sridu“, a krizmanici su besprijeorno pjevali, čitali, recitali... Obred prinošenja darova bio je posebno lijep. Pjevala je cijela crkva, a za orguljama je bila s. Vitalija Križan, dok je značajan obol u organizaciji i vjerskoj pouci dala s. Božena Duvnjak. Kumovi su obdarili potvrđenike, a svi nazočni sjećat će se ove krizme, kao jednog od značajnijih događaja u životu ove hrvatske misijske zajednice. ■

ruhe (oko 300.000 stanovnika) preuzme brigu za popravak nekih objekata. Gradska je uprava izrazila zanimanje za taj prijedlog. Popodne je u crkvi sv. Mihaela bila sv. ispovijed i provjeravanje katekizamskoga znanja krizmanika. Biskup je rekao da treba pooštriti kriterij znanja za pripuštanje sv. krizmi.

Koncelebrirana misa s krizmom bila je 12. svibnja. U početku je vlč. Plješa izrekao pozdrav i naglasio da je u Karlsruheu od 5.000 naših radnika i njihovih obitelji većina iz Hercegovine. Pozdrav je izrekao i dekan Emmanuel Frey. Biskup je u propovijedi govorio o 7 darova Duha Svetoga s kojima treba surađivati kao i sa svakim drugim talentom, ako želimo da nam

donesu ploda. Don Ivan je na kraju mise, dajući dar za Biskupijski Caritas, pozvao biskupa da dođe i iduće godine, a biskup je odgovorio da bi mu bilo puno draže da ovakvi susreti budu dogode na širokom Brijegu, u Ljubuškom, u Rakitnu, Stocu, na Rotimlju...

U svečanosti su sudjelovali hrvatski svećenici: don Anton Kosina iz Ludwigshafena, don Stipe Dukić iz VS-Villingena, don Jozo Kajić i don Niko Šošić salezijanci iz Pforzheima, fra Ivan Badurina, trećoredac iz Offenburga, don Milivoj Galić iz Speyera. Na povratku u domovinu biskup je Perić pozdravio sestre Bezgrešnog začeca (s Danača u Dubrovniku) u Ludwigshafenu. (KITUM)

HAMBURG/HANNOVER/KASSEL

Posjet banjolučkog biskupa mons. Franje Komarice Sjevernoj Njemačkoj

Prva pričest, krizma, hodočašće

Na poziv hrvatskih svećenika sjeverne njemačke regije stigao je u petak 20.5.1994. godine msgr. Franjo Komarica, banjolučki biskup, u posjet misijama Hamburg, Braunschweig i Hannover. Razlog ovog posjeta bio je dijeljenje sakramenta potvrde, te tradicionalno hodočašće ove regije u grad Hildesheim, koje se održava na duhovski ponedjeljak, kad Crkva slavi blagdan Marije majke Crkve.

Svoj pastirski posjet otvorio je biskup Komarica u Hamburgu već u petak navečer susretom s potvrđenicima, kumovima i roditeljima. U subotu, 21.5., u crkvi sv. Marije primilo je sv. potvrdu 122 potvrđenika. Istog dana navečer slavljeno je prvopričesničko i potvrdno slavlje u Braunschweigu s 9 prvopričesnika i 14 potvrđenika. Na blagdan duhova biskup Komarica podijelio je sv. potvrdu u

crkvi sv. Marije u Hannoveru gdje ga je dočekalo 79 potvrđenika.

Svako od ovih triju slavlja, brižno pripravljano, popraćeno je posebnim ushitom jer ga je predvodio biskup banjolučke biskupije koja spada među najteže stradalničke domovinskog rata. Iseljenoj Crkvi Hrvata, izbjeglicama, kojih je veliki broj u ovoj regiji, te samim potvrđenicima, lik čovjeka koji neustrašivo stoji na braniku vjere, naroda i domovine nosio je svjedočanstvo duhovske postojanosti i nade. Božji narod je upijao svaku riječ biskupa koji je u dugim govorima tumačio dostojanstvo ljudske osobe i čovječnosti povezujući to sa žalosnim primjerima i zbiljom u svojoj biskupiji. U znak zahvalnosti i suosjećanja sa stradalnicima u banjolučkoj biskupiji na svim slavljinama prikupljena je i znatna novčana pomoć.

Prigodom svakog slavlja biskup Komarica upravio je prigodnu riječ i na njemačkom jeziku prisutnim njemačkim vjernicima sa zahvalom za pomoć koja iz Njemačke stiže i poticajem da u prisutnim Hrvatima, a posebno izbjeglicama, prepoznaju Kristovo lice.

Svoj posjet vjernicima Sjeverne njemačke regije okrunio je biskup Komarica predvodeći hodočašće u Hildesheimu. U katedrali, okružen svećenicima iz sedam misijskih zajednica, predsjedao je svečanom euharistijskom slavlju, održao propovijed od sat vremena, te posvetnom molitvom Mariji Majci Crkve u Marijino majčinsko srce položio narod i domovinu Hrvata. Nakon mise sve do večernjih sati nastavljeno je „bratsko druženje“ vjernika Sjeverno Njemačke regije u „domu sportova“ u Hildesheimu uz zvuke rodnoga kraja nastupom „VIS-a CASINO“ iz Medimurja i mladih glazbenika „Napredak“ iz Kassela.

Posjet biskupa Komarice donio je utjehu i snagu, te ostaje potvrda ljubavi i vjernosti vjernika Sjeverne njemačke regije Bogu i domovini. **R. Ljudevit J. Jedud, OP**

HANAU

Majčin dan i prva pričest

Svaka majka, koja je te večeri, 14. svibnja, došla na proslavu Majčina dana, dobila je po jedan karanfil. Bio je to znak pažnje i zahvalnosti onima bez kojih nikoga od nas ne bi bilo. Među brojnim gostima bio je te večeri i hrvatski konzul za školstvo iz Frankfurta prof. Silvio Kus. To je prvi put

da jedan hrvatski konzul dolazi u našu misiju. On se nazočnima obratio kraćim govorom u kojem je obećao pomoć konzulata u namještanju hrvatskih učitelja, kao i podršku za osnivanje hrvatskog kulturnog društva. Spomenuo je i pripreme oko novog ugovora Republike Hrvatske s

pokrajinom Hessen, gdje bi se dvije strane partnerski dogovorile o popunjavanju novih radnih mjesta u školama. Na priredbi je svirao novoosnovani misijski sastav „Neslomivi Vukovar“. Toga dana proslavljena je i misa za majke. Slavio ju je voditelj misije Marijan D.Kovač, a svirao je vinkovački trio „Croatia rediviva“. Anđelko Štimac, Majda i Blaž Prelčec. Čisti prihod s proslave Majčina dana uputit će se djeci koja su u domovini ostala bez roditelja.

Sutradan smo svečano proslavili prvu pričest, koju slobodno možemo nazvati prognaničkom ili izbjegličkom. Gotovo svih osam prvopričesnika su prognanici iz BiH ili hrvatskih okupiranih krajeva. Na misi se okupilo oko 600 vjernika, dok ih se redovito skupi oko 70. Nije li to znak da prolazi strah koji su naši ljudi imali u vrijeme jugokomunističke diktature? Prvopričesnici su prvu pričest primili pod obje prilike, a slavlje je završeno s „Tebe Boga hvalimo“. Prvopričesničko slavlje nastavljeno je u obiteljima, u krugu rođaka, gostiju i prijatelja.

Grad Hanau dobio je nedavno i novu gradonačelnicu u osobi Margret Haertl. Ona je prošle godine bila gost misije u povodu njezine 20. obljetnice. Voditelj misije uputio joj je srdačnu čestitku i Božji blagoslov u obavljanju nove dužnosti. **M. K.**

GÜTERSLOH/BIELEFELD

Razmišljam o puno doživljaja koje bih htjela zapisati, bez uveličavanja jednostavno zato što je možda ipak potrebno da i drugi sa mnom podijele malo radosti, kao i s onima, koji su bili na listi za dijalizu krvi, a nisu mogli dobiti mjesto, jer su manjkali dijalizatori.

U srijedu, 4.5.1994., primili su g. Pavo Krželj (bolnica Merkur-Zagreb) i g. Ivan Brkić (iz humanitarne organizacije Krasa-Zagreb) 4 dijalizatora marke Gambro AK – 10 te jedan rezervni. To je ostvareno nakon gotovo godinu dana pregovaranja i dopisivanja između bolnice St. Elisabeth u Güterslohu i obitelji Herberta i Katarine Klawa, članova Hrvatske kat. misije Bielefeld. Kod primopredaje je bio prisutan župnik Slavko Rako, a domaći tisak je sa zanimanjem zabilježio taj događaj, kao i radio Gütersloh. Radi se o jednoj dragocjenoj donaciji, jer je jedan takav dijalizator bez opreme vrijedan 130.000 DM. Uz pet dijalizatora za Zagreb je otpremljeno 20 paketa odjeće, 5 paketa posteljine, 25 paketa sanitetskog materijala i lijekova i 6 madraca.

Pavo Krželj i Ivan Brkić iz Zagreba, Peter Wemhoff, Burkhard Martin i Michael Fischer iz St. Elisabeth-Hospital (darovatelji), Katarina Klawa i vlač. Slavko Rako iz hrvatske zajednice Bielefeld.

Foto: Vogelsang

Ravnatelj bolnice g. Peter Wemhoff nije se pri tome mogao suzdržati, a da ne napomene sa smiješkom zadovoljstva: „Obitelj Klawa nam je jedno vrijeme išla prilično na živce“.

Primopredaja je bila u doličnom i ugodnom raspoloženju. Svi su osjećali zadovoljstvo nad učinjenim, samo to g. Herbert Klawa, koji je sve to animirao i nije mirovao, dok nije saznao da ćemo dobiti

dijalizatore, nije mogao vidjeti kako su se ti vrijedni aparati utovarali za Zagreb, jer je dan prije bio operiran u istoj bolnici (katoličkoj).

Mi mu želimo brzo ozdravljenje. Uvjereni smo da će nas on ponovo obradovati svojim neumornim angažmanom u pomaganju ohih kojima je pomoć najpotrebnija.

Katarina Klawa

ESSLINGEN

Osnovano HKD „Napredak“

U Esslingenu, gradu u južnonjemačkoj pokrajini Baden-Württemberg, utemeljena je na blagdan sv. Josipa, 19. ožujka 1994. podružnica Hrvatskog kulturnog društva „Napredak“. To je, nakon Ludwigsburga, druga Napretkova podružnica koja je osnovana u Njemačkoj.

Osnivačku skupštinu, na kojoj je bilo nazočno preko četrdeset članova, vodio je prof. dr. Dubravko Lovrenović, tajnik HKD „Napredak“ iz Sarajeva. On je ujedno održao i predavanje o Napretkovu radu u ratnim uvjetima u Sarajevu, istaknuvši posebice Napretkovu djelatnost u pomaganju žrtvama rata kao i kulturni rad usprkos ratu.

Hrvatskom pučanstvu u Esslingenu i okolici „Napredak“ nije nepoznat. Već prije tri godine ovdje su boravili predstavnici Središnje uprave iz Sarajeva i držali predavanja o ovom zaslužnom društvu, koje njeguje hrvatsku kulturnu baštinu ne samo u BiH. Od tada postoji i Inicijativni odbor za osnivanje podružnice u Esslingenu, koji je širio informacije o „Napretku“ i skupljao nove članove.

Nu, kako su većina ljudi ovog Odbora ujedno i članovi Hrvatske kulturne

zajednice Esslingen, koja u Esslingenu uspješno djeluje već četiri godine, svi su se jednodušno angažirali u humanitarnoj akciji „Pomozi odmah“, koja je u ove tri ratne godine prikupila i poslala veliku novčanu i materijalnu pomoć u Hrvatsku i BiH.

Zato se sada, nakon osnivanja podružnice u Esslingenu, s pravom očekuje, da će to biti još jedan poticaj svima, da se učlane u ovo društvo, jer samo zajedničkim i organiziranim radom možemo i ovdje u tuđini širiti našu hrvatsku kulturu kao i djelotvorno pružati potporu našem napaćenom narodu u domovini.

Napretkova podružnica u Esslingenu broji trenutno 56 članova, ali se nadamo da će taj broj uskoro biti još veći.

Na osnivačkoj skupštini izabrana je i uprava podružnice od 11 članova: za predsjednika je izabran Mijo Arapović, koji je ujedno i predsjednik Hrvatske kulturne zajednice, a za potpredsjednika Petar Zovkić. Ostali članovi uprave su: Niko Kikić, Franjo Kešinović, Ivan Stazić, Ilija Krešo, Marko Kujundžić, Ivo Blažević, Denis Soldo, Čiko Čorluka i

Jozo Katura. Iako u Esslingenu djeluje već nekoliko hrvatskih društava, mi se ipak nadamo da će se brojni Hrvati ovog područja učlaniti u Napredak, kako bi ovo izvorno hrvatsko društvo moglo što bolje promicati hrvatsku kulturnu baštinu.

M.A.

Večernja molitva
jednog
gastarbajtera

*Staro raspelo na zidu sobe
vjeran mi drug je u svijetu stranom.
K njemu već snene podižem oči
noć kad poteče za umornim danom.
Isuse, samo dvije, tri riječi
o ovom našem teškom životu,
koliki pod svojim posrću križem
idući ko nekoć Ti na Golgotu.
Molim Te za sve koji se pate
i jučer i danas i život cio,
Isuse, ne daj da mojom krivnjom
ikome križ još teži bi bio.*

Ivan Crnjaković, Hörmannsdorf

MARIA EINSIEDEL **Život je samo malo sreće – podijeljeno s drugim**

U nedjelju, 5. lipnja 1994., u malo hodočasničko mjesto Maria Einsiedel kod Gernsheima došli su vjernici misije Rüsselsheim. Prvo smo sreli mlade odjevene u prekrasne narodne nošnje iz raznih krajeva domovine, s cvijećem, jasticima u obliku srca i s brojem 10 na njima.

Došli su u ovo malo Marijino mjesto, u kojem se nalazi crkva iz 14. stoljeća, zahvaliti Bogu za punih 10 godina života, nakon operacije srca njihova dragog „pastira“ fra Tihomira. Došli su da podijele radost s njime i njegove sestre i brat, te subraća fra Božo Lovrić, fra Duško Botića i fra Ignacije Vugdelija iz domovine.

Uz pjesmu, recitacije i molitvu koje su pripremili mladi i odrasli sa s. Mirjam, zahvalili su fra Tihomiru na njegovu uvijek otvorenom, optimističkom i veselom duhu prema svakom čovjeku i cijeloj zajednici. Rekoše kako je on svakoga znao utješiti, raširenih ruku i vesela srca prihvatiti.

Fra Ignacije, dugogodišnji urednik „Žive zajednice“, sadašnji župnik i vojni kapelan 4. gardijske brigade, te tajnik Franjevačkog Caritasa u Splitu, održao je prigodnu propovijed s naglaskom na onom bitnom u kršćanstvu. Rekao je, naime, kako se za nas Hrvate govori da smo vrlo religiozan i pobožan narod – ali se postavlja i pitanje koliko smo li uopće kršćani? Živimo li to svoje kršćanstvo onako kako nas je to Isus učio živjeti? Nadalje je još

Fra Tihomir (u sredini) s mladima i subraćom prije početka euharistijskog slavlja

rekao kako kršćanin mora postati poosobljeni vjernik. Kako on mora znati tko je Isus Krist, te da je kršćanin onaj koji svojom vjerom, nadom i ljubavlju stavlja Isusa u prvi plan. Uz to je spomenuo i Isusovu majku Mariju koju se ne smije zaboraviti jer ona je najvjernije od svih ljudi izvršavala ono što je Bog od nje htio. I na kraju je fra Ignacije rekao: Tko god od Marije milost zaprosi – ona će ga čuti, ta narod koji je niz stoljeća šaputao Zdravomarije – sačuvao se; tako se sačuvao i naš narod u Srednjoj Bosni, Bosanskoj Posavini, Hercegovini, Istri, Dalmaciji, Zagorju, Slavoniji... Ali, nije se ostalo samo na tome. Mislilo se i na naše borbe na braniku domovine. Milostinja skupljena za

vrijeme euharistije bila je namijenjena za njih u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini.

„Život je samo malo sreće, i to još podijeljeno s drugim“, reče fra Tihomir na kraju svečanog euharistijskog slavlja. Zahvalio je svima koji su došli, svima koji su mu pomogli i bili uz njega kad je bio u bolnici, sestrama iz Mainza koje su uvijek spremne pomoći, s. Mirjam, mladima i župnom vijeću koje se angažiralo da sve ovo lijepo uspije. Zatim je fra Tihomir pozvao sve okupljene na bogati i besplatni ručak i druženje na velikoj livadi nedaleko od crkve. Bilo je to veselo druženje uz pjesmu, balote, šetnju... Bila je to uistinu jedna velika, vesela obitelj. ■

SALACH

Tamburica razveselila Nijemce

Pomoć domovini jedna je od glavnih aktivnosti Njemačko-hrvatskog društva u Salachu kraj Göppingena, da u svojoj zajednici potaknu Nijemce za trajne akcije pomoći žrtvama rata u Hrvatskoj.

Već po šesti puta od početka nametnutog rata u domovini, zaslugom obitelji Dragičević smo uspjeli osvojiti ove župljane za suosjećanje s patnjama i problemima hrvatskog naroda, ovog puta putem glazbe i plesa.

U njemačkoj katoličkoj dvorani „St. Margarete“ 8. svibnja ove godine nastupilo je Hrvatsko tamburaško društvo „Matija Gubec“ iz Sindelfingena pod ravnanjem hrvatskog prognanika iz Slunja Milana Žalca i folklorne grupe HKM Göppingen-Geislingen, pod vodstvom vrijednog fra Franje Zelenike i suradnika Branka Galića.

Sve prisutne djeca su zadivila svojim lijepim, raznovrsnim i bogatim programom, koji su pripremili i izveli vani pokraj dvorane. Najveća nagrada i priznanje bila im je pažnja i dugotrajni pljesak prisutnih.

Sve prisutne i dobročinitelje Hrvatske pozdravio je dr. Branko Dolenec s nekoliko lijepih i dirljivih riječi – s ponosom vidjevši ispred sebe mjesnog svećenika Karla Michle, predstavnika CDU Eugena Burkhardtsmaiera, gradonačelnika Bernharda Ilga i mnoge druge poznate ličnosti, te im predao knjige na njemačkom „LIJEPA NAŠA HRVATSKA“.

Uz to, bilo je domaćih specijaliteta i pića za sve, a sav prihod ove akcije bit će poslan dječijoj bolnici u Sisak.

Marko Šatorović, Eislingen/Fils (Prognanik iz Sotina kod Vukovara)

MÖNCHENGLADBACH

Osnovano društvo „Napredak“

Inicijativni odbor hrvatskih građana u Mönchengladbachu utemeljio je u društvenim prostorijama mjesnog Caritasa i uz pomoć socijalnog radnika, Hrvatsko društvo „Napredak“.

Svojim potpisom i valjanim glasovanjem, 28 hrvatskih građana ustanovilo je naziv društva i odredilo članove uprave za dvogodišnji mandat.

Za predsjednika izabran je Mijo Andrić, tajnik je Ilija Budimir, rizničar Stjepan Horvatić, a delegat za gradsko vijeće stranaca Marko Mikić izabran je za dopredsjednika.

Novoustanovljeno društvo uspostaviti će prirodnu suradnju s domovinskim matičnim kulturnim ustanovama u Zagrebu i Sarajevu.

U samom mjestu djelovanja bit će u uskoj suradnji s Hrvatskom katoličkom misijom i Hrvatskom školom. Sjedište društva bit će u prostorijama Caritasa u Ableistrasse, gdje će biti i mjesto raznovrsnih aktivnosti za djecu, mladež i odrasle. ■

BIRNAU

Naše zavjetno mjesto

Tradicionalno hrvatsko hodočašće Majci Božjoj Birnauskoj održano je 29. svibnja ove godine po 22. put. Okupilo se preko deset tisuća hrvatskih hodočasnika iz Švicarske, Njemačke, Austrije, Francuske. Birnau je bio gotovo blokiran. Misu je slavio dr. Pero Sudar, pomoćni biskup sarajevski, koji je tom prilikom krizmao mlade potvrđenike, a suslavilo je tridesetak svećenika. Nakon duhovnog programa uslijedio zabavni, u kojem su nastupili: folklorno društvo „Fala“ iz Schaffhausena, Marijana Cvitanović iz Ulma, folklorna skupina HKM Singen-Konstanz, te poznati pjevač Zdravko Škender. Fra Vlado Ereš, voditelj HKM Singen-Konstanz predstavio je svoju knjigu o Hrvatima u Birnau, a biskup Sudar blagoslovio je vozila i hodočasnike. Ugođaj nije pokvarilo ni nevrijeme, koje je toga dana pogodilo ovo mjesto. ■

HRVATSKI AKADEMSKI SAVEZ

BOCHOLT

Duhovski susret HAS-a

Već 26. put održan je susret hrvatskih studenata i akademičara u Njemačkoj. Ovog puta smo se našli na njemačkom sjeverozapadu, prema nizozemskoj granici, u Bocholtu, po običaju na duhovski vikend.

Ugostila nas je Europäische Staatsbürger-Akademie koja je osnovana 1961., a bavi se političkom naobrazbom mladih i odraslih, te susretima Europejaca. Među uzvanicima je bio Marcus Bauer iz Münchena, predstavnik Ackermannsgemeinde, koja već godinama surađuje s HAS-om, a glavna preokupacija im je srednja i istočna Europa. Pozdravili su nas i predstavnici hrvatskog veleposlanstva iz Bonna: Žarko Plevnik i Dragutin Sajko.

Nova podjela svijeta

Prvi predavač, prof. dr. Zdravko Tomac, zastupnik Sabora, prikazao je „Europsku integraciju iz hrvatske perspektive“. Po njegovom mišljenju, nakon euforije i optimizma '91. i '92. da će Europa prihvatiti i objeručke pomoći istočnoj Europi, sadašnjoj '94. prijete novi totalitarizmi, nova podjela svijeta, a novi globalni poređak svijeta se traži na leđima Hrvatske, te Bosne i Hercegovine. Na Bosni će se očitovati moral Europe: Francuzi, Englezi i Rusi neće dopustiti poraz Srbije, te će tako nagraditi genocid čija je srž ratni zločin kao cilj, a ne posljedica.

Vizija dr. Tomca je da će SAD i Rusi podijeliti interesne sfere: kantonizacija Hrvatske, 50% Bosne Srbima, a SAD-u tampon zona na Kosovu, u Albaniji i Makedoniji kako bi se spriječila direktna pravoslavna os (Rusi, Srbi, Grci). Ujedno prognozira da će se Bosna pojaviti i na vratima drugih zemalja ako se narodi Europe ne dignu. Mi se pak moramo potruditi oko ponovnog aktiviranja SAD-a i Njemačke,

jer su oni u ovom trenutku premlitavi u pogledu tog problema. Dužnost Hrvatske i Bosne i Hercegovine je ne pristati na sada ponuđeni loš kompromis, jer se od onoga koji popušta, uvijek traži još više, a vojno Hrvatska i Bosna nikada nisu bolje stajale. Za sve te ciljeve treba opet stvoriti onu hrvatsku jednodušnost kao '90.

Njemačka i talijanska europska perspektiva

„Europsku integraciju iz njemačke perspektive“ predstavio je Wolfgang Kramer, zastupnik u parlamentu Hamburga i dopredsjednik Europäische Staatsbürger Akademie. U početku svog izlaganja je pokušao definirati Europu: kontinent, kultura, politika, ekonomija. Odmah je upozorio da je sadašnja njemačka politika – politika integracije, čija je glavna osnovica prijateljstvo i partnerstvo s Francuskom. Zato se Hrvatska mora truditi oko boljih odnosa sa SAD-om i Francuskom. Njemačka se naime založila za Hrvatsku zbog tri razloga koje je mogla podupirati: 1. demokracija – komunizam, 2. slobodno tržište – određena privreda, 3. napadnuti – agresori. Vlastito ujedinjenje Njemačke je bilo samo moguće zbog te politike integracije, te zbog suglasnosti susjeda.

U Njemačkoj je jedini problem ljevica koja tuguje za samoupravnim socijalizmom, i to romantičarski.

„Europsku integraciju iz talijanske perspektive“ osvijetlio je prof. dr. Luigi Vittorio Ferraris, koji je od '52. do '87. bio u diplomatskoj službi Italije (između osta-

Sudionici
Susreta
HAS-a '94.
Foto:
Silvija Balić

HRVATSKI AKADEMSKI SAVEZ

log i 7 godina u Bonnu), te se kasnije posvetio radu na fakultetima i u izdavačkoj djelatnosti. Gosp. Ferraris je zadnjih 5 godina imenovao razdobljem sloma i preporoda: na Istoku je došlo do sloma komunizma, na Zapadu je ugroženo blagostanje, pojavljuje se odbojnost prema strancima. Odjednom se Europa, koja je pod tim imenom uvijek vidjela područje od Poljske do Trsta, našla pred realnošću novih nacionalnih država, pred nepoznatim ekonomskim sustavom.

Italija je uvijek imala prilično negativan stav prema južnim Slavenima, a na kulturnom području se osjećala nadmoćnijom. Nakon 2. svjetskog rata su se odnosi Italije s Jugoslavijom normalizirali, makar pitanje granica nije bilo uistinu riješeno. Talijansko divljenje samoupravljanju, te boravište diplomata u Beogradu je dovelo do potpore Markovića kao zadnjeg Jugoslavena. Godinu dana kasnije je zavladao antinjemačko mnijenje u Italiji, a tada se postavljalo i pitanje: što hoće Hrvati? Što je narod? Ferraris vidi rješenje u traženju zajedničke Europe s više međusobnog razumijevanja, te u potiskivanju prevelikog nacionalizma i opreza u srednjo-istočnoj Europi.

Predavanjima je tamatski slijedio okrugli stol „Hrvatska u potrazi za vlastitim identitetom u ujedinjenoj Europi”. Gosp. Kramer je zastupao mišljenje da se Hrvatska mora nagoditi i spojiti s Bosnom, te da je daleko od europske valute, da bi vojnom opcijom mogla izgubiti i ono što ima, te da je internacionalni sud vrlo komplicirana i nipošto jednostavna stvar.

Prof. Ferraris je označio Krajinu kao neriješen problem, upozorio da se Hrvatska ne sastoji samo od Hrvata, priznao je da je Bosna izazvala i svjetsku krizu, iz koje se SAD pokušava izvući s uputom: „riješite balkansku krizu sami”, te da je krivnja Hrvatske što je objeručke prihvatila Owen-Stoltenberg plan, ali u globalu prihvaća stavove gosp. Tomca.

Što mora Hrvatska?

Prof. Tomac je postavio četiri teze: 1. Hrvatski identitet mora biti demokratski. 2. Hrvatska mora čvrsto definirati svoju nacionalnu politiku i držati se opcije-maslinova grančica u lijevoj, puška u desnoj ruci. 3. Samo cjelovita Bosna garantira slobodnu Hrvatsku. 4. Ni Hrvati, ni Muslimani ne odlučuju o svojoj sudbini, no ne smiju potpisati svoju kapitulaciju, nego uz europsku podršku moraju nastaviti mukotrpnu borbu. Iz tih teza je gosp. Tomac protumačio da Zapad potcjenjuje Hrvate i Muslimane, te da Hrvatska vojno mora vratiti oteto, jer će se u protivnom nepravdnim mirom rat samo proširiti.

Osim politikom i povijesnim zbivanjima duhovski smo vikend iskoristili i za kulturno obogaćenje. Prve večeri je koncert za gitaru održao Branimir Krstić, mladi glazbenik iz Osijeka, koji je sada na studiju glazbe u Kölnu. Dan ranije je Orkestar konzervatorija Kölna izveo prvo njeovo djelo. Diplomirani gitarist Krstić izveo je djela Downlanda, Scarlattia, 4 vlastita nocutna iz Osijeka '90., te djela Viviera, Villa-Lobosa, Bacha.

Druga umjetnička večer se sastojala od predstave „Govorite li hrvatski?” i pjesama kantautora Ibrice Jusića. Joško Ševo je predstavom prošao hrvatsku literaturu od Bašćanske ploče do suvremenih književnika. Dočaranu ljepotu hrvatske književnosti upotpunio je glazbom Ibrica Jusić, da bi po svršetku predstave otpjevao svoje vrlo sadržajne skladbe iz prošlih 30 godina. Umjetnici su bili oduševljeni prihvaćeni. U subotu je održan i sastanak Zastupničkog sabora Hrvatskog akademskog saveza. Iznesena su iskustva rada na terenu, te su zacrtane akcije koje bi trebalo realizirati u nekoliko gradova, kao i širenje lista HAS-a „Info i Newsletter” koji je prvenstveno namijenjen Nijemcima.

U subotu su nas posjetili i pozdravili biskup Slobodan Štambuk, nadbiskupnik fra Bernardo Dukić i fra Ivan Vidović. Neki članovi HAS-a, koji su bili spriječeni drugim terminima, nastojali su bar jedno popodne doći i susti se s prijateljima i znancima. U nedjelju ujutro smo zajednički slavili sv. misu Duhova. Predvodio ju je fra Frano Prcela, a svirao je Branimir Krstić.

Po običaju su se noći provodile u razgovoru, pjesmi, upoznavanju. Podrumske prostorije su nam pružale ugodan ambi-

jent za prijateljavanje do kasnih noćnih sati. Česte teme su bile: osobna studentska situacija i prelazak u radni život, specifična uloga mladih hrvatskih intelektualaca u njemačkom društvu, pokretača akcija hrvatskog iseljeničtva, te spona s institucijama i ustanovama u Hrvatskoj. Pjesmom smo prešli cijelu domovinu uzduž i poprijeko, a Joško i Ibrica su izveli još pokoju vlastitu pjesmu. Izgleda da smo svi željni takvih susreta, koji nas uistinu obogaćuju novim iskustvima i prijateljstvima.

V. Š.

Učlanite se u HAS

Kao i svake godine i sljedeći Susret '95. održat će se na Duhove, a planiran je za sada ponovno u Bocholtu. Želja nam je da se tada nađe ne samo više studenata Hrvata, nego i ne-Hrvata, jer upravo njih treba upoznati s istinom o Hrvatskoj. Trebao bi to biti susret mlade Europe o Hrvatskoj, susret svih onih koji su zainteresirani ili koji su željni nešto čuti i o hrvatskoj povijesti, sadašnjosti i budućnosti, popraćen kulturom i umjetnošću iz Hrvatske i Njemačke. Stoga molimo sve one (studente i bivše studente, a samo hrvatskih studenata po našim procjenama u Njemačkoj ima između 3000–4000) koji se već sada žele uključiti u rad Hrvatskog akademskog saveza, bilo to pri pomoći organiziranja „student servisa” za studente iz domovine, bilo to pri pisanju za **Info-Newsletter** na njemačkom jeziku, koji redovito izlazi od prosinca 1993. godine, da se jave na adresu:

KROATISCHE AKADEMISCHE VEREINIGUNG, Am Rinkenpfuhl 10, 50676 Köln i tražite adrese podružnica koje se nalaze gotovo u svim njemačkim gradovima.

Alen Legović

✠ IN
MEMORIAM
Dujo Slavko Mandac
(1942 – 1994)

8. lipnja 1994., nakon duge i teške bolesti, u Mississauga (Kanada) preminuo je u Gospodinu, u 52. godini života, Dujo Slavko Mandac. Bolest je podnosio strpljivo i kršćanski predan volji Božjoj. Bio je praktični vjernik, katolik, prožet vjerom u Božju dobrotu i vječni život. Rođen je u Brnazama kod Sinja, u kršćanskoj obitelji, odgojen u katoličkom i hrvatskom duhu, kojemu je ostao vjeran do zadnjeg časa svoga

ovozemnog života. Više od teške bolesti pogađalo ga je ubijanje i uništavanje njegovog hrvatskog naroda i drage domovine Hrvatske, koju je morao napustiti zbog jugokomunističke tiranije. Svoje boli i patnje prikazivao je Bogu za slobodu i mir u domovini.

Pokojnik je pokopan 13. lipnja u Torontu. Za njim tuguju: supruga Ivanka; djeca: Eduard, Ivona i Denis; braća: fra Stanko (Njemačka), Ivan, Branko i Drago, sestre: Mira (Canada) i Janja (Australija), te ostala brojna rodbina u domovini i inozemstvu.

Gospodin ga je pozvao k sebi kao vjernog i dobrog slugu. Neka ga nagradi puninom radosti, svjetlosti i mira u svome nebeskom kraljevstvu.

LJETNI PRAZNICI '94

PROGRAM HRVATSKE MATICE ISELJENIKA –
LJETO 1994.

Učite hrvatski

1. Sveučilišna škola hrvatskoga jezika i kulture u Zagrebu

Od 1.7. do 30.7.1994. Akademski dio programa na Sveučilištu u Zagrebu, a popratni kulturni program i putovanja po Hrvatskoj u organizaciji HMI. Cijena programa: US \$ 360.00 školarina i US \$ 220.00 popratni program. Puni pansion u Studentskom domu US \$ 19.00 dnevno; smještaj u hrvatskoj obitelji, noćenja i doručak US \$ 180.00; smještaj u hrvatskoj obitelji uz razmjenu – registracija US \$ 40.00. Napomena: ograničeni broj studenata.

2. Ljetna škola hrvatskoga jezika i kulture u Supetru na otoku Braču

Od 12.7. do 26.7.; od 26.7. do 9.8. i od 9.8. do 23.8.1994. Narodno sveučilište u Splitu i Hrvatska matica iseljenika. Cijena programa: US \$ 520.00 (školarina, puni pansion u hotelu, izleti).

3. Mala ljetna škola hrvatskoga jezika i kulture u Crikvenici

Od 25.7. do 7.8.1994. Dječje odmaralište Vladimir Nazor i Hrvatska matica iseljenika. Djeca od 9 – 15 godina.

US \$ 215.00 ili DM 365.00 (prijetov, smještaj, 4 obroka dnevno, stručni voditelji, osiguranje djece od nezgoda za vrijeme puta i boravka, zdravstveni nadzor liječnika i izleti).

4. Jezični seminari Ministarstva kulture i prosvjete Republike Hrvatske

Za đake i studente: od 11.7. do 22.7.1994. Za odgajatelje, učitelje i nastavnike: od 4.7. do 15.7.1994. Seminari su namijenjeni pripadnicima hrvatskih manjina iz inozemstva.

5. Ljetna škola hrvatskoga folklor na otoku Pagu

Od 28.7. do 7.8.1994. Školarina: US \$ 120.00 (hrvatski plesovi); US \$ 120.00 (tradicijiska glazbala). Za sve uzraste. Djeci ispod 18 godina roditelji potpisuju suglasnost o sudjelovanju.

6. Ljetovanje s hrvatskim izviđačima na otoku Rabu

Od 6.8. do 17.8. Za djecu od 12–17 godina. Cijena programa: US \$ 176.00 ili DM 300.00. Prijetov u Hrvatskoj, šatorski smještaj, 4 obroka dnevno, izviđački program, zdravstvena zaštita i nadzor liječnika.

7. Task force u Dubrovniku i mjestu Ravno

Od 15.7. do 7.8.1994. Program obnove za mladež iznad 18 godina. Cijena programa: DM 300.00 – prijetov u Hrvatskoj, puni pansion i smještaj. Studentsko putovanje HMI od 8.8. do 13.8.1994. po Hrvatskom zagorju i Slavoniji DM 300.00 – prijetov, stručno vodstvo, hotelski smještaj/polupansion, ulaznice za galerijske i muzejske prostore.

8. IAESTE CROATIA

Prijetov studenata tehničkih i prirodnih znanosti na stručnu praksu pri hrvatskim poduzećima, uz smještaj i nadoknadu.

9. AISEC CROATIA

Međunarodna razmjena studenata ekonomije i managementa.

10. SUNCOKRET – centar za humanitarni rad

Prijetov dragovoljaca za rad s djecom, prognanicima i izbjeglicama po izbjegličkim centrima diljem Hrvatske.

Upite i uplate naslovite na Hrvatsku maticu iseljenika s naznakom programa, i pošaljite na adresu: Hrvatska matica iseljenika, Trg Stjepana Radića 3, 41000 Zagreb. Tel: 0038541/530005; 539-212; Fax 38541/539 111. ■

KAKO U DOMOVINU

Dok mnoge hrvatske udruge u iseljenskištvu kao samo po sebi razumljivim smatraju vršiti promidžbu hrvatskog turizma i našeg mora, i to za strance, dakle domaćine zemalja u kojima žive, dotle se ne baš rijetko mogu čuti i hvalisavci – inače super-veliki Hrvati – kako su se lije-po proveli na talijanskoj rivijeri, na Kanarskim otocima, u Danskoj ili na Cot Azur. Osim snobizma ima tu i ponešto podsvjesnog potcjenjivanja onog što je naše. Jest naše more „najljepše“ i „najčistije“ – za druge, ali, talijansko ili španjolsko je... otmjenije – za nas! Neka čudna logika. Let „Lufthansom“ u Zagreb smatra se „nečim finijim“ od leta (ponekad polupraznim) zrakoplovom „Croatia airlines-a“, iako se radi o potpuno istim zrakoplovima, s posve jednakim i odličnim servisom. Jedan se putnik dao nagovoriti da iz Zagreba putuje „Lufthansom“, jer da pristaje sasvim blizu izlaska s uzletišta, „pa ne moraš dugo

hodati s teškom prtljagom, dok ti Croatia slijeće tamo negdje, na kraju uzletišta, pola kilometra hoda“! Sjeo i nasjeo, jer je baš i „Lufthansa“ sletjela na kraj aerodroma, pa čovjek hod'o malo manje od pola kilometra. A, naša „Croatia“ imala još jednog putnika manje, hvala Bogu!

Druga tema: Otići u domovinu, u posjet, na dopust, najekonomičnije je (čini se) poći vlastitim automobilom. Da je to i najnapornije i najopasnije, a često i neudobno, na to se u pravilu ne misli, o tome se ne diskutira. Pretrpanim autobusom za pojedinca zna biti još koju marku jeftinije nego li vlastitim vozilom. Premalo se uspoređuje putovanje željeznicom, koje doduše nije najjeftinije, ali sigurno ima raznih prednosti: iskoristiti vrijeme za odmor, čitanje, razmišljanje, uživanje u krajobrazu, kad se već putuje na odmor, da ne bude još veći umor nego inače. Premalo su našim građanima poznate i razne pogodovne cijene na željeznici. Kom-

binacija tzv. gastarbajterskih popusta, korištenje njemačke tzv. „BahnCard“ (koja se isplati već na prvoj malo duljoj relaciji, a pogotovo, ako netko putuje nekoliko puta u godini), te u sve većoj mjeri povlastica od 50% za osobe od 60 godina u tuzemstvu, a 30% za inozemstvo. Naravno (da li je to doista naravno ili ćemo u dogledno vrijeme prisiljeni?) da se pri načinu putovanja na dopust uopće ne misli o rasterećenju zakrčenih cesta i čuvanju ljudskog okoliša, jer, to je – kako mi danas još najčešće razmišljamo – briga i zadaća drugih. Dok se kapaciteti željeznice, koja je za okoliš neusporedivo prikladnija napola koriste, dotle se ceste i autoceste sve više zakrčuju, šume odu- miru, zrak zagađuje itd. kako smo ponosni bili, kad je krenuo prvi hrvatski Intercity-vlak „Croatia“ za Beč i „Kras“ za Veneciju, te prvi hrvatski Eurocity za München iz Zagreba, sada produžen do Leipziga, a po najnovijem do Berlina! A, ►

Hrvatsko more i nas zove

LJETNI PRAZNICI '94

u svakom od tih suvremenih i komfornih vagona po 4 – 5 putnika (koliko i u jednom automobilu)! Jest da je cijena vlakom bliža onoj zrakoplovnoj, ali uz gore spomenute popuste može se mijenjati na tek nešto više od cijene autobusom, uz određene prednosti koje ne nudi ni autobus, ni automobil. Nova krilatica „UZ POPUST NA DOPUST“, koju ističu i hrvatske i njemačke željeznice, nije samo pusta fraza, već pitanje pronicljivosti i ukusa. Hrvatske željeznice imaju svoje službeno predstavništvo u Frankfurtu n/M (Eschersheimer Landstr. 69/VI, tel. 069/598 178; fax 5 962 306) i nude svoje informacije i usluge. Također i nama, domaćima, ne samo strancima. Na more, za Rijeku promeću dnevno dva para izravnih vlakova, istina, od Münchena, ali do Münchena su željezničke veze više nego povoljne i udobne. Za Pulu treba još jedno ili dva presjedanja, kako kojim vlakom, ali je zato pruga kroz Istru užitak kao kroz malu Švicarsku. I hrvatski zrakoplovni letovi za Dubrovnik, Lošinj, Pulu (čak svakodnevno!) Split, a sada i Zadar također nas približuju našem moru. Najnovije ponude putničke agencije „Croatia Express“ obuhvaćaju izvanredno povoljne komplet-aranžmane s komfornim autobusima i unajmljenim hotelima. Tako primjerice paket-ponuda „10-dnevni-aranžman“, s punim pansionom u Makarskoj i udobnim prijevozom od Zagreba i za Zagreb, stoji u punoj sezoni, od 1. srpnja do 1. rujna, ukupno 352 DM, a prije i poslije glavne sezone samo 325 DM.

A, ako vam koji njemački prijatelj kaže da je u službenom njemačkom „Reisebüro“ saznao, kako za hrvatski Jadran nema zrakoplovne veze, već samo do Zagreba (naravno, „Lufthansa“), onda mu možete povjerovati. To se naime dogodilo i piscu ovih redaka u velikom i renomiranom DERTour-putničkom uredu, gdje je službenica nepokolebivo tvrdila kako može biti sretan, da i to ima! Tek kad sam inzistirao da su neke novine pisale drukčije, da se čak do Dubrovnika može stići zrakoplovom, nevoljko je uključila kompjuter i kazala: „Na, mal sehen, ob das stimmt, was Sie sagen“. A kompjuter je izbacio i veze za Pulu i Split, još dodatno. Ali, koliko Nijemaca će lako povjerovati službenoj predstavnici DERTour-a da se ne može, valjda, letjeti u ratom zahvaćeni Jadran? Eto, i na nama je da razbijamo (smišljene i ne slučajne?) predrasude koje se iz bilo kojih interesa još uvijek potkrepljuju i šire. I – ne ljetujemo na francuskoj rivijeri, kad imamo hrvatsko more i hrvatsko nebo. **ISPO**

BOSANSKI MITOVI (II)

Piše: Mr. Dubravko Lovrenović

Jedan od mitova srpske historiografije jest i navodno krunjenje kralja Tvrtka u Mileševi, a svoje povijesne mitove o bogumilima imaju i muslimanski historičari. Bosna nije „šaptom“ pala pod Turke, kako se uobičajeno priča i piše, nego je „padala“ punih 75 godina.

2. Mit o Tvrtkovom okrunjenju u Mileševi

Još u jesen 1991., na znanstvenom simpoziju održanom u Sarajevu u povodu šeststote obljetnice smrti prvog bosanskog kralja Tvrtka I. Kotromanića (1353-1391), mogla se čuti tvrdnja kako je prva bosanska okrunjena glava znakove svoga visokoga dostojanstva primila iz ruku srpskog pravoslavnog mitropolita iz manastira Mileševa... Bilo da se radilo o elementarnom nepoznavanju činjenica ili pak lošoj namjeri, već i tada bila je evidentna neodrživost jedne takve mitske konstrukcije. Njezini tvorcini ni tada nisu postavili logično pitanje, naime, kako se jedan katolik po rođenju i odgoju, koji se sam nazivao „biljčicom katoličke vjere“, a bosanskog vikara i biskupa fra Peregrina Saksonca „svojim duhovnim ocem“ mogao okruniti nigdje drugo do na grobu sv. Save Nemanjića u manastiru Mileševi. S obzirom na dostatnost argumentacije lako je dokazano da se kralj „dobrih Bošnjana“ (ni pod djelovanjem malvazijskog vina (koje mu, po onome što znamo, nimalo nije bilo mrsko), nije mogao zaputiti u Mileševu da bi tamo, uz pojanje koje ne bi razumio, iz ruku koje nisu imale tu moć i u ambijentu koji mu je bio tuđi i nenaklonjen, u političkoj konstelaciji koja je tu mogućnost a priori isključivala, da dakle u tom spletu okolnosti, ondje „činodejstvuje“ kraljevsko okrunjenje... To što su sudionici tadašnjeg simpozija i dalje ustrajali u svojim nelogičnim tvrdnjama gotovo da i ne čudi, međutim, u najmanju ruku je upitno da se i nakon tri godine u aktualnoj historiografskoj publicistici o srednjovjekovnoj Bosni i dalje na tome ustrajava...!

3. Bogumilski mit

Tzv. bogumile u historiografiju je, u drugoj polovini XIX. stoljeća, uveo nitko drugi do jedan takav znanstveni autoritet kakav je u svoje vrijeme (pa i danas još uvijek) bio Franjo Rački. U osnovi je, tvrdi A. Vaillant, „bogumilizam Crkve bosanske djelo F. Račkoga i hrvatskog romantizma“. To je, zaključuje on, „ona lijepa nacionalna hereza, na koju su Hrvati bili ponosni, i koja se natjecala s češkim husitizmom“. Rački je tada bio

FEUILLETON

Bosanski

neporeciva znanstvena veličina, jedan od pionira južnoslavenske historiografije, skoro bi se moglo kazati institucija, pa je tim lakše ova njegova teorija zaživjela, dobila legitiman status... i „obogaćena“ stigla sve do nas. Istina, u zadnjih 15-20 godina pojavilo se nekoliko analitičkih i kritičkih studija (F. Šanjek, S. Ćirković, S.M. Džaja, N. Klaić) koje crkvene prilike srednjovjekovne Bosne osvijetljavaju na sasvim drugačiji način. Dodao bih tome i neka vlastita zapažanja.

Bogumilski ideologem, kako to pokazuje istraživanja S.M. Džaje (Die bosnische Völkersymbiose. Genese und Verfall, Göttingen, 1992, 18-19 – strojopis) u bosansko-muslimansku povijesnu svijest uveo je pisac i orijentalist Safvet Beg Bašagić – Redžepašić (1870-1934) prvi puta 1892., a potom u svome povijesnom kompendiju: „Kratka uputa u prošlost Bosne i Hercegovine od 1463. do 1850.“ Sarajevo, 1900. Od tada je u povijesnu svijest bosanskohercegovačkih Muslimana ušla predodžba o neprekinutom kontinuitetu između srednjovjekovne i osmanske Bosne u svim relevantnim biološkim i državno-pravnim segmentima. Valja naglasiti da je u svome projektu integralnoga bošnjaštva austrougarski upravitelj Bosne i Hercegovine Benjamin Kalay (1882-1903) i sam podupirao ovaj koncept nacionalnog osvjetećenja bosanskohercegovačkih Muslimana, suprotstavljajući ga srpskim i hrvatskim imperijalnim pretenzijama na BiH. Sve do danas muslimanska historiografija i publicistika sustavno neguju ovu mitsku predodžbu.

Težište je bogumilskoga mita u shvaćanju da je srednjovjekovna Bosna temeljito bila zaražena dualističkim neomanijejskim učenjem koje je stajalo u potpunoj opreci sa zvaničnim učenjem Katoličke i Pravoslavne crkve. Vojnim pohodima ugarsko-hrvatskih vladara na Bosnu sredinom XIII. stoljeća dat je karakter klasičnih križarskih pohoda, koji su od konca XI. stoljeća iz europskih država pokretani u cilju oslobođenja Kristova groba.

Daleko nadilazi potrebe teksta detaljno pobijanje ovakvih tvrdnji. Dostatno je konstatirati:

POVIJESNI PODLISTAK

krstijani

a) Srednjovjekovna je Bosna do pojave prvih optužbi na račun hereze, na prijelazu iz XII. u XIII. stoljeće, za sobom imala milenijsku tradiciju katoličkoga vjerovanja i slavensko-glagoljaške obredne prakse, što je vidljivo kroz brojne pisane i arheološke dokaze.

b) Prve denukcije koje su srednjovjekovnu Bosnu dovodile u vezu s herezom potekle su od dukljanskog župana Vukana koji je, vidjevši da gubi političku utrku za vlast, na taj način nastojao da se davori papi Inocentu III. (1198-1216). Ne smije se gubiti iz vida činjenica da je upravo iz Rima, od pape, stigla kruna kojom je 1217. bio okrunjen prvi srpski kralj Stefan Prvovjenčani. Kasnije su taj vokabular, mehanički ideologiziran, preuzeli ugarsko-hrvatski vladari koji su bosansku glagoljašku biskupiju nastojali latinizirati i u njoj ostvariti utjecaj ugarskih crkvenih struktura. U osnovi problema stajali su eminentno politički motivi odnosno namjera Rimske kurije da nakon osnivanja Srpske autokefalne crkve 1219. bosansku katoličku biskupiju, kao najbližu pravoslavju, sačuva u sferi svoga utjecaja. Uvođenje latinske obredne prakse bio je jedan od načina da se to ostvari. Indikativno je kako su ugarsko-hrvatski vladari aktivirali vokabular optužbi uvijek kada je u Bosni trebalo ostvariti konkretne političke ciljeve. Slična pojava može se uočiti u odnosima Bosne s Dubrovnikom i Splitom s kojima je, s druge strane, za svo to vrijeme Bosna živo komunicirala politički i gospodarski.

c) Crkva bosanska, koja se u domaćim izvorima prvi puta javlja tek 1323/24., nije od svoje pojave do nestanka u drugoj polovini XV. stoljeća, nikada bila brojčano jaka niti je, zbog ideoloških premisa na kojima je počivala ikada bila usmjerena na djelovanje u masama. Ona je, barem u prvoj polovini svoga djelovanja do konca XIV. stoljeća, ostala malobrojna elitna zajednica ljudi spremnih podvrgnuti se iznimno strogim životnim pravilima (nisu uzalud Mlečani gosta Radina i skupinu njegovih sljedbenika koji su 1466. tražili azil na njihovom području nazvali „sektom“). Upravo zbog te svoje crte, naglašene strogosti pravila kao i okolnosti što nije bila organizirana i pripremljena za pastoralnu djelatnost, ona već potencijalno nije bila nit je mogla biti, zanimljiva običnom čovjeku. U tom smjeru djelovala je i činjenica da u njezinoj klasifikaciji grijeha nije bilo lakih; svako

odstupanje od pravila tretirano je kao teški prijestup – smrtni neoprostivi grijeh. Ljudskoj naravi, sklonoj koformizmu, takva Crkva spartanskih načela morala je biti već i načelno odbojna, pogotovo u jednoj epohi poput srednjovjekovne, do fascinacije zaokupljene eshatološkim pitanjima. Uostalom, ovu svoju prvobitnu asketsku crtu Crkva bosanska je već od početka XV. stoljeća počela gubiti, laicizirati se i usvajati životni komoditet plemićke feudalne sredine. S druge strane pak, Katoličci je crkva u Bosni preko franjevac razvila razgranatu mrežu pastoralne aktivnosti kojom je do pada bosanske države bila obuhvaćena većina stanovništva. O ugledu i snazi bosanskih franjevac u godinama pred pad države, osim činjenice da su u zemlji imali preko 40 samostana, rječitro govori i podatak da su u jednom momentu uskratili podjeljivanje sakramenata i samome kralju Tomašu.

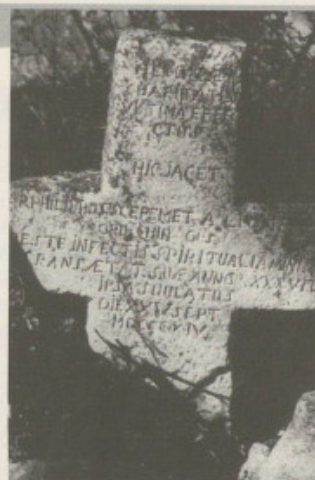
d) Nauk Crkve bosanske nije bio usmjeren na osporavanje načela o kristologiji, već na kritiku opće Crkve.

e) Srednjovjekovna Bosna ne poznaje unutrašnje vjerske napetosti i konflikte većih razmjera. Franjevački samostani i hiže Crkve bosanske koncentrirani na području srednje Bosne (tzv. „kraljevoj zemlji“) kroz čitavo vrijeme, mirno i bez sporenja, egzistirali su jedni uz druge. Bijeg krstjanina Vlatka pred potjerom u sutješki samostan paradigma je ove harmonične slike.

f) O „heretičnosti“ Crkve bosanske u pravilu govore samo povijesni izvori nastali izvan Bosne (latinski spisi). Spisi nastali u krilu same Crkve bosanske daju sasvim suprotnu sliku. Dakako, neizostavno se mora naglasiti relativnost pojmova pravovjerja i heretičnosti. Da li je neko učenje heretično ili ne određivale su tadašnje etablirane Crkve, naravno u skladu sa svojim formiranim shvaćanjima i dogmama. Koliko je takav pristup u biti relativan ilustrira činjenica da je u jednom momentu i sami Metod (kasnije kanoniziran!) bio proglašen „heretikom“. Umjesto o herezi umjesnije bi bilo govoriti, kako to čini Huizinga, o „tipovima pobožnosti“. „Kako su intenzivno bili religiozni stari heretici u usporedbi sa modernim kršćanima“ – primijetio je Burckardt.

g) Crkva bosanska razvila se kao alternativna crkvena organizacija na temeljima stare bosanske katoličke biskupije nakon njezinog nasilnog premještanja iz Bosne u Đakovo sredinom XIII. stoljeća. Indikativno je da njezina pojava pada u vrijeme političke emancipacije bosanske banovine za Stjepana II. Kotromanića (1321-1353), kojemu je u tom procesu bila pot-

Stari bosanski nadgrobni križ

rebna kao jedan od znakova državnoga suvereniteta. Kasnije je sam Stjepan II. napustio politiku oslanjanja na Crkvu bosansku čije su mjesto zauzeli franjevci sa svojom Bosanskom vikarijom. Crkva bosanska, zbog svoje heretičke ljage, nije mogla poslužiti bosanskim vladarima u sakralizaciji vlasti i njihovoj društvenoj promociji. Domaća crkvena organizacija našla je uporište kod bosanske vlastele koja je u njoj prepoznala efikasno sredstvo u nastojanju da pred ojačalom centralnom vlašću sačuva stare privilegije.

h) Pripadnici Crkve bosanske sami su se nazivali bosanskim krstjanima i to je jedini pravi naziv koji ih izravno definira. Franjevačke kronike nastale u Bosni za vrijeme turske uprave bosanske su katolike dosljedno nazivali krstjanima tj. kršćanima.

4. Bosna šaptom pade

Mit o brzom i lakom padu bosanske srednjovjekovne države 1463. jedan je od najstarijih bosanskih mitova, a nastao je pod dojmom zbivanja iz proljeća i ljeta 1463., kada je turski sultan Mehmed Osvajač naprosto pregazio Bosnu. Ovaj mit, začinjjen navodnom bogumilskom izdajom, fabriciran iz pera tadašnjeg papinskog legata u Bosni biskupa Nikole Modruškog, a nastao je kao pokušaj opravdanja vlastite pogrešne politike koja je samo pridonijela bržem slomu zemlje. Inače, ni domaći ni strani izvori ne spominju tako nešto. Pad bosanske države bio je zapravo rezultat brojnih međusobno uvjetovanih činilaca, kako unutrašnjih tako i vanjskih. Slom 1463. ukazuje se tek kao finale procesa začelih davno prije nego su se bosanska i turska armada 1388. prvi puta sukobile kod Bileće. I prosta računica govori da je Bosna pod osmansku vlast „padala“ punih 75 godina. ■

(U sljedećem broju: „Mit o kontinuiranoj tisućljetnoj bosanskoj državnosti“ i „Mit o idealnom bosanskom suživotu“)

REAGIRANJA • DOPISI

Kompetentan je Njemački Caritas

Poštovani redakcijski uredniče ŽIVE ZAJEDNICE p. Anto Batinić!

U čitavom demokratskom svijetu žurnalisti žive od potrage i posredovanja informacija. Da bi iste bilo što zanimljivije i objektivnije žurnalisti se većinom trude da o svakoj temi javnosti ponude što odgovarajuću sliku stvarnosti.

Vi ste za svoga boravka u Koblenzu dali na saznanje da Vam je stanje u ovoj zajednici dobro poznato. Stoga Vam hvala da je „Koblenz sasvim slučajno prvi na redu u nizu velikih reportaža o našim misijama“. Slutim međutim da su ne samo naše prilike, već i što više Vaše poznavanje tih prilika, rezultirale zatvorenim krugom razgovora. Čujem da se govori, kako su se iza ulaska župnog vijeća zatvorila vrata.

No i osim toga, Vi ste pak, redakcijski uredniče, u svoju reportažu „WO IST DIE KANTA, MAMA?“ (ZZ 5/94) uz Vama, u rano jutro, 8. svibnja, „odmah ponudjeni doručak“ s lakoćom duha unijeli i sve ponudjene informacije. Njemačka poslovica uči: „Lijepo je vjerovati, ali je bolje provjeriti!“ Iskustvo takodjer uči da nije sve ispravno niti onda kad se čovjek sam u nešto uvjeri a kamo li onda kada mu to drugi servira.

Da su informacije o oznaci našega ureda u Koblenzu Vama servirane dokazuje činjenica, da u svojoj prostodušnosti natpis naše ustanove niste ni vidjeli ni pročitali. A da to i jeste na njemu sa sigurnošću ne biste nigdje pročitali riječi natpisa: „Caritas – Soziale Betreuungsstelle für Arbeitnehmer aus Ju.“ Vi što više uz to posvjedočujete: „Takav je barem natpis na vanjskom ulazu u tu zgradu“, što je netočno i prikazano i posvjedočeno našoj katoličkoj javnosti. Na ulazu u našu zgradu stoji natpis a taj je iz priložene Vam fotografije i memorandumu ovoga dopisa vidljiv: CARITASVERBAND FÜR DIE DIÖZESE TRIER e.V.

– Kroatische Beratungsstelle – Sozialdienst f. Arbeitnehmer (preljepljena traka)

Dvije riječi su zorno preljepljene trakom. O preljepljivanju i o pokušaju odljepljivanja suviše je ovdje govoriti, jer je takove razgovore obavio ovdašnji regionalni dekan Lambert.

Da ste Vi u svojoj dobronamjernosti ovaj natpis pročitali predpostavljam da biste i uz određena daljnja saznanja u tekst Vaše reportaže unijeli makar onaj već dvadesetak godina star dio natpisa

KROATISCHE BERATUNGSSTELLE, jer hrvatskiju oznaku za jedan karitasov ured u Njemačkoj zaista niste mogli pronaći osim u Koblenzu. Godinama je ovo mnoge smetalo a Vi to eto kao žurnalist čak niti ne zapažate.

Nitko od nas hrvatskih socijalnih radnika nije bio a niti je sretan onim nekadašnjim (koje Vi navodite) a ni ovim današnjim oznakama. Radi ilustracije navodim da je jedan Vaš stariji subrat slično ime dao i Kat. misiji u Frankfurtu šezdesetih godina a meni je pak do danas žao, što se 1972. god. u Stuttgartu održao za označavanje naše socijalne službe sudbonosni sastanak svećenika i soc. radnika. Da se na njemu sa strane svećenstva imalo više takta i razbora za unutarcrkvene kompetencije a manje brzopletosti i južnjaštva, možda pokojni šef službe za strance pri Njemačkom Caritasu gospodin Winkler ne bi nikad niti nametnuo takav službeni naziv, kao što ga nije nametnuo slovenskim uredima. Sudionici toga skupa to mogu posvjedočiti. Pater Šušnjara je doduše pokojni, ali poneki od te generacije još živi, barem vlč. gosp. Kosina. Mudrosti nam je nedostajalo onda pa evo i danas. O toj temi su godinama vodjene diskusije a napose unazad posljednjih nekoliko godina. U sve to ovdje ne mogu ulaziti već samo reći da ta ▶

O hrvatskoj školi u Koblenzu

U br. 5/1994 „ŽIVE ZAJEDNICE“ objavljenu reportažu o Hrvatskoj katoličkoj misiji Koblenz pod naslovom „Wo ist die Kanta, Mama?“ smatramo potrebnim nadopuniti.

„Živa Zajednica“ je u broju 4/1993, str. 2. pod naslovom „Nipošto ne bojkotirati nastavu na materinjem jeziku“ objavila priopćenje hrvatskog Veleposlanstva i onda postojećih Generalnih konzulata Republike Hrvatske o pitanju dopunske nastave u Sav. republici Njemačkoj. U tom priopćenju se naglašava da su „Ambasada i Gen. konzulati zauzeli odlučan stav da se roditeljima i hrvatskoj javnosti preporuča bezuvjetan prekid bojkota nastave u pojedinim gradovima Savezne Republike Njemačke“. Dalje se, među ostalim navodi: „Ambasada i Generalni konzulati spoznali su da daljnje bojkotiranje nastave nanosi veliku štetu, jer sužava hrvatska prava u Saveznoj Republici Njemačkoj. Svracamo pozornost na njemačko zakonodavstvo, koje Republika Hrvatska mora poštivati u traženju i realizaciji svojih legitimnih interesa. Daljnje bojkotiranje nastave ugrožava dugo- i kratkoročno školske interese u Saveznoj Repu-

blici Njemačkoj... U radu s hrvatskom djecom moraju se upotrebljavati novi hrvatski udžbenici, provoditi dogovoreni programi...“

Hrvatsko kulturno društvo Koblenz e.V., osnovano uoči preuzimanja vlasti u Hrvatskoj 1.4.1990. u svom Statutu, par. 2. kao svrhu društva pod točkom 1. navodi „njegovati hrvatsku kulturu, jezik, vjerske i druge narodne običaje i reprezentativno ih unositi u okvire europske kulture“, a u par. 3. o aktivnostima, kojima se ostvaruje svrha društva, pod točkom 3. stoji „suradnja s roditeljima, djecom i učiteljima dopunskih škola radi učenja hrvatskog jezika“.

Držeći se dakle svojih pravila i uvodno navedenih uputa hrvatskog Veleposlanstva i Gen. konzulata, te obzirom na činjenicu da je dopunska nastava na hrvatskom jeziku bila pred ukidanjem, jer ju je pohadjalo svega 12-ero djece, HKD-Koblenz pozvalo je 25.3. ove godine na zajednički sastanak roditelje školske djece, učitelje, gđu Jukić-Trapp i ravnatelja škole u kojoj se održava dopunska nastava. Tom prilikom roditeljima su dane na uvid nove

školske knjige, protumačen im je program za dopunsku nastavu hrvatskog materinjeg jezika u inozemstvu, njemačko zakonodavstvo pokrajine Rheinland-Pfalz, koja snosi troškove dopunske nastave i prema kojem su učitelji namještenici te njemačke pokrajine sa svim stečenim pravima obzirom na godine službe itd.

Trenutačno dop. nastavu na hrvatskom jeziku pohađa 33 djece, a za iduću školsku godinu otvara se nova podružnica u Montabaur-u, za koju je prijavljeno 17-tero djece. Time je osigurana daljnja dopunska nastava na hrvatskom jeziku, u skladu sa smjernicama hrvatskog Ministarstva za prosvjetu i kulturu, kao i hrv. Veleposlanstva i Gen. konzulata u Njemačkoj.

Većina hrvatske djece u Koblenzu i okoliču ostala je međutim već tri godine bez te dopunske nastave. Da su ta djeca tu nastavu pohađala, moglo je hrvatsko Ministarstvo za prosvjetu i kulturu, na osnovu većeg broja učenika tražiti od njemačkih vlasti da namjeste još jednu učiteljicu ili učitelja, pa bi roditelji mogli birati, kome će svoje dijete slati na nastavu.

Za Predsjedništvo i Odbor HKD-a Koblenz, e.V.

Ivona Dončević, predsjednica

REAGIRANJA • DOPISI

► stvar leži u kompetentnosti Njemačkog Caritasverbanda.

Naš pak ured u Koblenzu i za njega kompetentna centrala u Trieru su i te kako u prošlosti povelj račun o zadovoljavnju i vuka i kože ili bolje rečeno svih radnih i formalnih aspekata ove crkvene i javne ustanove. Pri svemu tome u našoj praksi je vodjena najveća briga o onoj Isusovoj ZAPOVJEDI: „Idite svim narodima...!“ Naš ovakav natpis smetao je i jugosl. i neke njem. vlasti i osobe. Govorili su: „Niste Vi hrvatska već njemačka ustanova“. Jugoreakcije ne želim niti spominjati. On takav i danas stoji a u sebi sadrži i nudi kršćansku otvorenost. Možda bi za nas bilo najumirujućije da je isti već od početka našeg djelovanja osvanuo bez ikog oličavanja? To bi i njemačkoj Crkvi bilo najdraže! No tu smo gdje smo a u budućnost nam valja koracati otvorenih očiju.

I dok Vi u Vašem članku zatvorenih očiju navodite: „Zanimljivo je glede toga ureda

da se on ovdje i dalje službeno zove: „Caritas – Soziale Betreuungsstelle für Arbeitnehmer aus Jugoslawien“; što je neispravan i vid i stav, barem u Koblenzu, mi soc. radnici i mnogi naši klijenti ovaj i ine natpise ne čitamo samo kroz prizmu „novih političkih realnosti“. Za nas je daleko zanimljiviji Vaš i ini pristup tom opće kršćanskom i opće crkvenom a onda i hrvatskom problemu. Slažete li se Vi sa ovakovim laičkim i evandjeoskim poimanjem u ljestvici kršćanskih prioriteta? Mislim da se slažete, jer to potvrđuju i Vaše misli iz „Motrišta“ u istom broju! Pred ovom ljestvicom zastao je i Njem. Caritas kad nas želi prekrstiti u „Migracijske službe“. Ima kod njega doduše i drugih razloga, ali to je njegova stvar a moja zabrinutost i neizvjesnost u nazivanju i oslovljavanju jednako tako bolna kao i za Vas.

Uostalom, gotovo svi članovi Vašega redakcijskog vijeća, a napose gospodja Maja Runje, kojima na uvid dostavljam kopiju ovog dopisa, mogu Vas informirati o našim

pismenim prosvjedima i poduzetnostima kod Njem. Caritasa i svih Bisk. Caritasa. Ona je inicijator i najbliži svjedok.

A u svezi sa svim tim i takovim „našim“ zbivanjima još želim reći da je za mene manje važnije, gdje se što zbiva i što tko kaže. Za mene i našu zajedničku budućnost je daleko važnije i odlučujuće, kako se što zbiva i kako se čemu pristupa. Kod svake ponude i potražnje kakvoća je jači faktor a o njoj odlučuje majstor.

Uvjeravam Vas stoga da se kod našega natpisa ne radi niti o štednji niti o inertnosti već o primjeni principa i poštivanju strukturnih kompetencija. Neki to i nakon dvadeset i više godina rada u Njemačkoj ne žele naučiti.

Vas kao redakcijskog urednika uz opoziv na njemački zakon o tisku molim da ovaj tekst ispravke doslovno objelodanite u sljedećem broju Žive Zajednice.

Uz iskrene pozdrave i poštovanje

Ivan Petrović, dipl. soc. radnik

UREDNIKOV ODGOVOR

Prvi put u Koblenzu

– Ničim nisam „dao na saznanje“ da mi je stanje u hrvatskoj zajednici u Koblenzu „dobro poznato“. Naprotiv, dotad nikad nisam bio u tom gradu niti sam bilo s kim ikad razgovarao o „stanju“ u Koblenzu. Sve što znam čuo sam na proširenom sastanku i od osoba za koje se pretpostavlja da su kompetentne i koje su bile pozvane na razgovor. Nisam imao pojma da postoji i „druga strana“.

– Vjerovali Vi ili ne, Koblenz je zaista „sasvim slučajno izabran“. Bili smo u vremenskoj stisci, a trebala nam je reportaža o nekoj misiji, i to što bližoj, te o onoj o kojoj se malo pisalo. Najprije smo mislili posjetiti HKM Aschaffenburg, ali nam je voditelj te misije rekao da je tada vrlo zauzet, pa smo se tajnica i ja sami odlučili za nedaleki Koblenz. Kad smo nazvali voditelja misije vič. Petrovića, on se složio i podržao našu namjeru.

– Normalno je da smo prihvatili „ponuđeni doručak“, ponajprije stoga što nismo bili doručkovali, a nije ni pristojno odbijati doručak kada nekome odete u goste.

– Nakon ulaska Župnog vijeća u dvoranu, vrata su se dakako zatvorila, ali nisu bila zaključana.

– Što se natpisa tiče, ja se uistinu ne sjećam jesam li ga uopće vidio (po svoj prilici nisam), ali je u mojim bilješkama bilo napisano onako kako sam i napisao. Žao mi je što taj natpis nisam vidio, pogotovo što nisam vidio ono „Kroatische Beratungsstelle“, iako sam namjeravao, no požurili smo na misu... Ali, očito je došlo do nesporazuma glede samog spominjanja natpisa. Nije nam bila namjera žigosati konkretni socijalni ured u Koblenzu, niti se baš na taj ured odnosi primjedba o „inertnosti i štedljivosti“. To je upućeno na adresu Caritasove strukture u Njemačkoj, i na nju se misli kad se kaže da je „ne zanimaju nove političke realnosti“. Jedna od takvih

NAPOMENA UREDNIŠTVA

Dopise koje smo dobili iz Koblenza objavili smo doslovno, bez korigiranja i skraćivanja.

političkih realnosti, premda nestretna, bio je i potez „moga starijeg subrata“, kao što se to donekle može usporediti i primjerice s nekadašnjim imenom „Biskupska konferencija Jugoslavije“.

– Vi, kao i svi ostali socijalni radnici, zaslužujete pohvalu i priznanje zbog izuzetnog zalaganja u svome poslu, ponajprije zbog pomaganja hrvatskim i drugim radnicima, prognanicima i izbjeglicama i svima potrebnima, te što su Vaša vrata uvijek otvorena svima, ali i zato što se zalažete da ta služba nosi hrvatsko ime. O tomu će ipak, kako i Vi kažete, odlučiti Njemački Caritas. U nadi da ovaj neželjeni „kratki spoj“ neće biti zapreka našoj daljoj suradnji i da ćemo svi zajednički raditi na općem dobru i jedinstvu hrvatskog naroda ma gdje bio, srdačno Vas pozdravljamo.

MARKO OBERT

Verbringen Sie die Sommerferien in Kroatien

Lernen Sie kroatisch • Lernen Sie das kroatische Kulturerbe und die Naturschätze kennen

Wenn Sie kroatisch lernen oder ihre Kroatischkenntnisse vervollkommen möchten, dann kommen Sie nach Kroatien. Melden Sie sich zu den Sommerkursen für die kroatische Sprache und Kultur an, die von der Zagreber Universität organisiert werden. Das Angebot ist, neben den Sprachkursen, (auch für Kinder und Jugendliche) vielfältig und interessant: sie können unter fachmännischer Führung die Sehenswürdigkeiten des Kroatischen Zagorje besichtigen, oder durch den Task Force beim Aufbau Kroatiens mithelfen oder ihre Kinder in die Sommersprachschule nach Crikvenica schicken, wo sie auch spielen und baden und mit den Kindern aus ganz Kroatien lernen können. Sie können ihren Kindern auch einen Sommer mit den Kroatischen Pfadfindern auf der Insel Brač ermöglichen. Und die Eltern können sich in Supetar auf Brač erholen, und

gleichzeitig die Geschichte und das kulturelle Erbe Kroatiens kennenlernen. Auf der Insel Pag gibt es die Möglichkeit kroatische Folkloretänze und Musik zu erlernen. Ihnen, Ihren Kindern und Freunden wird eine angenehme und nützliche Erholung in Kroatien geboten...

Auch das CROATICUM aus Split organisiert in Supetar auf Brač Sommerkurse der kroatischen Sprache und Kultur für die Kroaten aus der Diaspora und für alle Interessenten. Die verschiedenen Angebote und Termine finden Sie in dieser Ausgabe unseres Blattes auf der Seite 23. Eingehendere Informationen können Sie erhalten unter:

1. **Hrvatska matica iseljenika,**
Trg Stjepana Radića 3,
41000 Zagreb, Kroatien,
Tel: 0038541/ 530-005, 539-212;
Fax: 539-111.

2. **Ljetna škola CROATICUM,**
Dioklecijanova 7, 58000 Split,
Kroatien,
Tel: 0038558/ 46-662, 361-524;
Tel/Fax: 44-825

Postvertriebsstück · D 2384 E · Gebühr bezahlt:

**STOP
THE
WAR**

Scholl + Klug Druckerei GmbH · 64546 Mörfelden-Walldorf